gemeente
Haarlemmermeer

raadsvoorstel

Onderwerp	Jong in Haarlemmermeer, opgroeien en opvoeden 2020 – 2024
Portefeuillehouder	Marjolein Steffens-van de Water
Steller	Marga Drewes / Tirza Kouwenberg
Collegevergadering	24 november 2020
Raadsvergadering	
Raadsvoorstelnummer	2020.0003103

1. Voorstel

Collegebesluit

Het college besluit de raad voor te stellen om:

1. Het beleidskader Jong in Haarlemmermeer, opgroeien en opvoeden 2020 – 2024 vast te stellen, waarmee we onze focus leggen op de volgende drie hoofdthema's:
   1. het bevorderen van positief opvoeden en het normaliseren van gewone obstakels bij het opgroeien en opvoeden;
   2. het psychisch welzijn van jongeren verbeteren;
   3. het bevorderen dat kinderen kansrijk opgroeien, ongeacht de financiële situatie thuis.

2. Samenvatting

Uit het Jeugdonderzoek Haarlemmermeer van 2019 komt een overwegend positief beeld naar voren. 90% van de Haarlemmermeerse jongeren groeit op in goede gezondheid. Ze doen het goed op school, bewegen veel en eten gezond. In vergelijking met 5 jaar geleden zijn ze gezonder gaan leven. Zij zijn meer fruit en groente gaan eten, meer gaan bewegen en minder gaan roken. Hun ouders hebben vaker een baan en mede daardoor meer te besteden dan in 2015 ten tijde van het vorige jeugdonderzoek.

Toch zijn er een aantal minder positieve ontwikkelingen in Haarlemmermeer, die ook in andere gemeenten in Nederland spelen. Zo is de druk op kinderen, jongeren en ouders toegenomen, waarbij zaken als schoolprestaties, sociale media, echtscheidingen, discriminatie en eenzaamheid een rol spelen. In Haarlemmermeer is het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen toegenomen. Ook blijft de vraag naar jeugdzorg toenemen.

In de afgelopen jaren lag de nadruk op het bieden van passende zorg aan onze inwoners. De actuele ontwikkelingen zijn aanleiding om nu ook het jeugdbeleid opnieuw onder de loep te nemen. In dit raadsvoorstel geven we een nieuwe richting aan het Haarlemmermeerse jeugdbeleid. Het doel is dat kinderen en jongeren in Haarlemmermeer gezond, veilig en kansrijk opgroeien.

Het NJI wijst er al enige jaren op, dat er nog maar zeer weinig aandacht is voor de beschermende factoren, zoals erkenning en waardering voor positief gedrag, steun van belangrijke volwassenen en positieve vrijetijdsbesteding. Kinderen zijn in de basis veerkrachtig en een goede opvoeding en andere beschermende factoren kunnen deze veerkracht versterken.
We sluiten aan bij de visie van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) waarin de nadruk ligt op de koppeling tussen opgroeien en opvoeden, de rol van 'het stelsel' en de kwaliteit van basisvoorzieningen, preventie en hulp. Daarnaast maken we nog meer werk van preventie, door stevig in te zetten op beschermende factoren bij het opgroeien en opvoeden en niet alleen of te veel te focussen op (potentiële) problemen.

We richten ons op drie hoofdthema's:

1) **Het bevorderen van positief opvoeden en het normaliseren van gewone obstakels bij het opgroeien en opvoeden**
   We hebben in Haarlemmermeer al veel preventieve voorzieningen. Deze inzet continueren we. Aanvullend stellen we de voorhoede groep Partners in preventie samen om de visie te implementeren in de praktijk, de beschikbare preventie-inzet meer zichtbaar te maken en nog beter te benutten, en om positieve vrijetijdsbesteding verder te bevorderen.
2) **Het psychisch welzijn van jongeren verbeteren**
   We hebben al een ruim aanbod aan voorzieningen en ondersteuning. Vanuit de preventie-gedachte willen we verder bevorderen dat jongeren elkaar helpen. Hiervoor organiseren we thematische gesprekken voor en door jongeren over zaken die hen bezighouden onder de noemer Pizza Talks. Ook zetten we de jongerenervaringscoach in, waar jongeren van 16 tot 23 jaar, na een jeugdzorgtraject, een beroep op kunnen doen.
3) **Het bevorderen dat kinderen kansrijk opgroeien, ongeacht de financiële situatie thuis**
   De Haarlemmermeerse minimaregelingen continueren we. Aanvullend willen we ouders en jeugdprofessionals nog beter informeren over de mogelijkheden voor extra financiële ondersteuning voor kinderen, waarbij extra aandacht wordt gegeven aan het belang van een positieve vrijetijdsbesteding. Zodra het weer mogelijk is (gezien de coronacrisis), doen we daarnaast nader onderzoek naar wat kinderen in thuissituaties met een laag inkomen, zelf belangrijk vinden om kansrijk op te groeien.

3. Uitwerking

3.1. Wat willen we bereiken?

Aanleiding

"De bevolking in Haarlemmermeer is kinderrijk en jong." Zo begint het Haarlemmermeerse onderzoeksrapport *Een nieuwe eeuw in de kinderschoenen* van 2019. Het is een onderzoek dat wij periodiek uitvoeren om een actueel beeld te krijgen van hoe het gaat met onze jeugd. Het vormt één van de bronnen voor het actualiseren van ons jeugdbeleid; waar staan we nu en wat zijn de belangrijkste opgaven voor de komende jaren? Uit het onderzoek komt, net zoals in 2015, een overwegend positief beeld naar voren: Haarlemmermeerse jongeren doen het goed op school, bewegen veel en eten gezond. Hun ouders hebben vaker een baan en mede daardoor meer te besteden dan in 2015. Ook jongeren zelf werken vaker. Er valt in Haarlemmermeer, maar ook elders in Nederland, ook een aantal minder positieve ontwikkelingen op bij deze eerste generatie van de 21e eeuw. Het gaat dan onder andere om de toegenomen druk op kinderen en jongeren en op hun ouders, de toename van het aantal kinderen dat opgroeit in gezinnen met een laag inkomen en de aanhoudende groei van het beroep op jeugdzorg.
De afgelopen jaren is er veel aandacht nodig geweest voor de uitvoering van de jeugdzorg, om onze inwoners tijdig van passende zorg te kunnen voorzien. De actuele ontwikkelingen zijn aanleiding om nu ook het jeugdbeleid opnieuw onder de loep te nemen.

Welk doel wordt nagestreefd?

We willen dat de jeugd in Haarlemmermeer gezond, veilig en kansrijk opgroeit. Daartoe willen we de komende jaren nog meer inzetten op preventie in het jeugdbeleid. We hebben in

Haarlemmermeer veel mogelijkheden voor preventie, lichte ondersteuning en vrijwillige inzet. Deze continueren we en gaan we nog beter benutten.
Het NJI raadt aan om meer werk te maken van preventie en meer in te zetten op beschermende factoren en niet te veel of alleen te focussen op (potentiële) problemen. Dat onderschrijven we en daarom werken we vanuit de volgende visie op positief opvoeden en opgroeien:

> **Haarlemmermeerse visie op opvoeden en opgroeien**
> Opvoeden en opgroeien gaat gepaard met obstakels. Het ontwikkelingspad van kinderen kan moeilijk gedrag met zich meebrengen en in het leven van ouders kunnen zaken spelen die het opvoeden bemoeilijken. Ouders moeten voor eerste raad en daad ergens terecht kunnen. Dat kunnen mede-ouders, familie, vrienden of kennissen zijn, maar ook vrijwilligers of professionals. Het gaat hierbij om ondersteuning in het 'normale' leven, makkelijk toegankelijk en vrijwillig. De vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en professionals die ouders kunnen consulteren, hebben kennis van beschermende factoren en risicofactoren en werken vanuit een positieve visie op opvoeden en opgroeien. Zij focussen niet alleen op een probleem, maar kijken naar het geheel van wat kinderen en jongeren nodig hebben om gezond, veilig en kansrijk op te groeien. Door aandacht te schenken aan beschermende factoren en elkaar daarin te versterken vergroot je de veerkracht van kinderen en jongeren. Uiteraard hebben we daarbij oog voor risico's en zetten we passende zorg in als dat nodig is. De focus ligt niet alleen op (potentiële) problemen, maar ook op het vergroten van kansen van kinderen en jongeren en het versterken van hun weerbaarheid en veerkracht.

3.2. Wat gaan we daarvoor doen?

Op basis van het Haarlemmermeers Jeugdonderzoek, landelijke onderzoeken, publicaties van het NJI, consultatie met onze jeugdpartners en de ervaringen die we in de praktijk hebben opgedaan met de thema's uit de actualisatie jeugdbeleid 2016 richten we ons bij het jeugdbeleid 2020-2024 op drie hoofdthema's:

1. Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien
2. Het psychisch welzijn van jongeren versterken
3. Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op, ongeacht de financiële situatie thuis

Thema 1: Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien

Het doel is dat de jeugdpartners, onze supporters van de jeugd, vanuit de positieve opvoedingsvisie samen werken aan het versterken van beschermende factoren. Hierdoor wordt de veerkracht van kinderen, jongeren en hun ouders versterkt en worden 'normale' problemen dichtbij huis met elkaar opgelost. Jeugdpartners zorgen voor samenhang met de preventie-aanpakken op het gebied van de positieve gezondheid en veiligheid. Zij weten welke middelen je 'in het normale leven' kan inzetten bij vragen en obstakels in de opvoeding en het opgroeien en geven ouders hier ook de juiste handvaten voor. Een positieve vrijetijdsbesteding maakt hier onderdeel van uit en wordt meer dan voorheen ingezet.

Waar gaan we mee door?

We hebben al een sterke basis in Haarlemmermeer met veel mogelijkheden voor ontplooiing en ontwikkeling en vormen van vrij toegankelijke ondersteuning, waaronder:

- Vrijetijdsbesteding, sport en beweegprogramma's
- Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en de Gezonde Schoolaanpak
- Inzet van vrijwilligers, bijvoorbeeld in programma's zoals Familiemaatjes en Home-Start
- Voor- en vroegschoolse educatie
- De jeugdgezondheidszorg
- Uitvoering Richtlijn Kinderen die Opvallen (vroegsignalering in de kinderopvang)
- Vrij toegankelijke vormen van ondersteuning voor ouders en kinderen

Dit beleid zetten we voort.

Wat gaan we aanvullend doen?
Er is veel draagvlak bij de partners in Haarlemmermeer om samen vanuit beschermende factoren en een positieve visie op opgroeien en opvoeden verdere invulling te geven aan preventie. Veel partners zien kansen en mogelijkheden om daaraan bij te dragen. Zij geloven in de kracht van beschermende factoren, passen deze al toe en/of ervaren dat zo'n benadering de jeugd meer aanspreekt dan een probleemgerichte benadering.
We verwachten dat het gericht samenwerken vanuit een positieve visie op opvoeden en opgroeien bijdraagt aan het dichtbij huis en in het gewone leven oplossen van opvoedings- en opvoedvragen. Om dit te realiseren hebben we een startmotor nodig. We voeden daarom de preventiebeweging in het jeugdbeleid met nieuw elan en starten met de voorhoedegroep Partners in preventie. De beoogde partners in deze voorhoedegroep zijn het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de jeugdgezondheidszorg, het Jongeren Informatie Punt (JIP), Maatvast, Meerwaarde, de schoolcoaches en Sportservice.
De opdracht voor Partners in preventie is:
- Creëer een leeromgeving door kennis en ervaringen uit te wisselen via netwerkbijeenkomsten, inspiratiesessies, webinars en kijk-op-de-wijk- (en kijk-in-andermans-keuken) bijeenkomsten vanuit de visie op positief opvoeden en opgroeien.
- Bevorder positieve vrijetijdsbesteding als onderdeel van opvoedingsondersteuning. Het gaat hierbij niet alleen om lidmaatschappen van verenigingen, maar ook om laagdrempelige sport-, cultuur- en ontspanningsactiviteiten in de buurt.
- Werk uit hoe plezier en betrokkenheid (ontspanning, talent, passie, cultuur, sport, positieve vrijetijdsbesteding, inzet als vrijwilliger) onderdeel kunnen uitmaken van het oplossen van problemen in de opvoeding en het opgroeien en bij kan dragen aan een positief zelfbeeld.
- Zorg voor inzicht en overzicht van wat er in Haarlemmermeer beschikbaar is aan preventieve en normaliserende inzet en middelen.
- Ga na hoe je vanuit de preventiematrix van het NJI kan bijdragen aan het verminderen van de psychische druk op jongeren en aan het kansrijk opgroeien van gezinnen met een laag inkomen (thema's 2 en 3).
- Breng goede voorbeelden en resultaten over het voetlicht.

Thema 2: Psychisch welzijn van jongeren verbeteren
We willen bereiken dat de psychische druk en de gevoelens van eenzaamheid bij de jeugd afnemen. Om deze reden willen we dat kinderen en jongeren veilig en zonder schaamte met hun vragen of zorgen terecht kunnen bij laagdrempelige inloop- of consultatiemogelijkheden die aansluiten bij hun leefwereld. Het kan gaan om open gesprekken met leeftijdsgenoten, met jongeren die in een vergelijkbare situatie zitten, met ervaringsdeskundigen of hulpverleners. Maar ook om vrijetijdsbesteding en andere manieren voor jongeren om in contact te komen met anderen, hun zelfvertrouwen te versterken en (sociale) vaardigheden te ontwikkelen. Tenslotte willen we dat de Haarlemmermeerse partners zicht hebben op wat er aan lichte vormen van ondersteuning, ook in de meer recreatieve sfeer, beschikbaar is en dit ook bij ouders onder de aandacht brengen en samenwerken om het kind of de jongere de ondersteuning of het duwtje in de rug te geven die het nodig heeft om verder te komen.

Waar gaan we mee door?
Er is al veel beschikbaar en in gang gezet en daar gaan we ook gewoon mee door. Het gaat onder meer om:
- Veiligheid in en om de school
- Veiligheid buitenshuis
- Training en aanbod (v)echtscheiding
- Aanpak eenzaamheid
- De regenboogagenda
- Jeugdhulp in en om de school

- Preventie-akkoord langdurig verzuim en thuiszitten
- Bevorderen duurzaam gezonde leefstijl en de Gezonde Schoolaanpak
- Praktijkondersteuner jeugd bij huisartsen
- Jongerenparticipatie
- Vergroten beschikbaarheid van betaalbare woningen

Wat gaan we aanvullend doen?
De psychische druk die jongeren kunnen ervaren door één of meerdere factoren in hun leven waar ze zich zorgen om maken, betekent niet automatisch dat hiervoor hulpverlening nodig is. Het is belangrijk dat jongeren er niet alleen voor staan en dat er mensen in hun omgeving zijn waar ze terecht kunnen met hun vragen: ouders, familie, vrienden, leerkrachten, sportcoaches, muziekdocenten, etcetera. Daarnaast zijn er voldoende vormen van lichtere en zwaardere hulpverlening beschikbaar en het is niet nodig hier nog meer volwassen raadgevers of hulpverleners aan toe voegen. Wel gaan we jongeren zelf inzetten om de drempel voor andere jongeren te verlagen om zaken waar ze mee zitten te bespreken.
We vragen de Jongerengemeenteraad om samen met jongeren Pizza Talks te organiseren. Het gaat om een aantal laagdrempelige ontmoetingen in een regelmatig terugkerende pop-up café-achtige setting om een plek te creëren waar jongeren in een ongedwongen sfeer met elkaar en met inspirerende volwassenen kunnen praten over zaken die hen bezighouden. We vragen MENES de jongeren hierbij te ondersteunen.

Naast jongeren zelf inzetten gaan we nog een aantal aanvullende zaken doen:
- Partners in preventie maken het lichte ondersteuningsaanbod waaronder ontspanningsaanbod beter zichtbaar voor professionals, vrijwilligers, ouders, kinderen en jongeren en kijken hoe ze dit vaker vroegtijdig kunnen inzetten.
- Met Meerwaarde en MEE starten we de pilot Jongeren Ervaringscoach (ervaringsdeskundige jongeren) voor jongeren van 16 tot 23 jaar die meerdere problemen hebben, maar die moeilijk te motiveren zijn om jeugdhulp te aanvaarden. Het doel is hen perspectief op een positieve toekomst te geven met waar nodig ondersteuning. Ook gaan we meer maatjes inzetten voor jongeren die tot hun 18e jaar in een residentiële instelling hebben gewoond en die thuis geen volwassenen hebben die hen tot steun kunnen zijn.
- Het Haarlemmermeers Jeugdonderzoek 2019 heeft kinderen met een lichamelijke beperking of psychische aandoening via de digitale weg onvoldoende kunnen bereiken. Zodra dat het weer mogelijk is (gezien de coronacrisis) gaan we met hen in gesprek om te vragen wat zij zelf belangrijk vinden om kansrijk op te kunnen groeien.
- We geven uitvoering aan de motie Pesten de polder uit! en gaan onder meer in de week tegen pesten met het primair onderwijs in gesprek om actief aandacht te schenken aan het thema pesten binnen het primair onderwijs.

Thema 3: Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op, ongeacht de financiële situatie thuis
We willen de kansen van kinderen in gezinnen en thuissituaties met een laag inkomen, om gezond, veilig en kansrijk op te groeien, vergroten. Dit doen we door samen met onze jeugdpartners beschermende factoren te versterken, de mogelijkheden voor financiële ondersteuning beter te benutten en deelname van kinderen aan vormen van positieve vrijetijdsbesteding en talentontwikkeling zoals sport en cultuur te vergroten.

Waar gaan we mee door?
In Haarlemmermeer zijn veel voorzieningen om de kansen van kinderen te vergroten. Zo zijn onder andere het lidmaatschap van sportverenigingen, deelname aan activiteiten op school, indirecte schoolkosten, een tegemoetkoming voor bijlessen en een computerregeling onderdeel van het kindpakket in Haarlemmermeer. In 2019 bereikten we 60% van de doelgroep van het kindpakket, een flinke toename ten opzichte van een jaar eerder (38%). Het streven is dat alle kinderen die recht hebben op de het kindpakket hiervan profiteren. Er is voorlichtingsmateriaal

voor scholen en consulenten die met de doelgroep in aanraking komen. Jongeren die 18 jaar worden krijgen van de gemeente een felicitatiekaart om hen te wijzen op de digitale checklist van zaken die ze geregeld moeten hebben als ze 18 zijn.

Wat gaan we aanvullend doen?
Voor en met de jeugdpartners ontwikkelen we een aanpak om kansrijk opgroeien in gezinnen met een laag inkomen te versterken. Het gaat dan ook om pleeggezinnen en kinderen die in een gezinshuis wonen. We maken inzichtelijk wat de financiële en andere ondersteuningsmogelijkheden zijn en zorgen voor een goede verbinding met consulenten werk en inkomen. Jeugdpartners zijn er in hun contacten met kinderen in gezinnen met een laag inkomen alert op of en zo ja hoe het kansrijk opgroeien versterking behoeft. Ze kijken onder andere of de kinderen een positieve vrijetijdsbesteding hebben en of ze baat kunnen hebben bij onderdelen uit het kindpakket en hoe ze indien nodig ouders hierin kunnen begeleiden.
Uit naam van Partners in preventie stuurt de gemeente ouders, op overgangsmomenten in het onderwijs, en ieder gezin dat bij de gemeente komt voor een uitkering, een brief over voorzieningen en financiële regelingen die het kansrijk opgroeien van kinderen bevorderen.
Het Haarlemmermeers Jeugdonderzoek 2019 heeft kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen onvoldoende kunnen bereiken. We willen deze jongeren daarom nogmaals proberen te bereiken. Zodra het weer mogelijk is (gezien de coronacrisis), doen we nader onderzoek naar wat kinderen in thuissituaties met een laag inkomen, zelf belangrijk vinden om kansrijk op te kunnen groeien.

3.3. Wat mag het kosten?
De additionele kosten voor communicatiemiddelen, het organiseren van Pizza Talks, inspiratiesessies, webinars en kijk-op-de-wijk bijeenkomsten bedragen in 2021 € 17.500 en voor de jaren 2022 t/m 2024 € 16.500. Er zijn geen additionele kosten voor inzet van de partners, anders dan de gangbare subsidies.
De kosten worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel C: Inwoners nemen in hun buurt of kern actief deel aan de samenleving van het programma Maatschappelijke Ontwikkeling, taakveld: 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.

3.4. Wie is daarvoor verantwoordelijk?
De raad is verantwoordelijk voor de beleidskaders en stelt het preventieve jeugdbeleid vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het jeugdbeleid. Binnen het college is de portefeuillehouder Jeugd en Onderwijs eerste aanspreekpunt. De gemeente voert de regie en heeft een coördinerende rol in de uitvoering van het jeugdbeleid.

3.5. Welke overige relevante informatie is beschikbaar?
Participatie
Dit raadsvoorstel is met inbreng van onze jeugdpartners tot stand gekomen. Op 12 maart 2020 organiseerden we een expertmeeting, waarin de resultaten van het Haarlemmermeers jeugdonderzoek 2019 met de partners zijn besproken. Op basis van het jeugdonderzoek, de expertmeeting en onderzoek van het NJI over algemene tendensen en ontwikkelingen bij de jeugd, hebben wij een consultatiedocument gemaakt. In mei 2020 hebben we dit voorgelegd aan onze jeugdpartners en advies gevraagd aan de Jongerengemeenteraad en de Participatieraad. Uit de reacties blijkt breed draagvlak voor het werken aan een jeugdbeleid vanuit een positieve visie op opvoeden en opgroeien. De partners tonen grote betrokkenheid en bereidheid om met elkaar zorg te dragen dat alle kinderen die in Haarlemmermeer opgroeien straks goed voorbereid zijn op hun toekomst en terug kunnen kijken op een fijne jeugd. De reacties en adviezen van de partners hebben we verwerkt in de definitieve versie van het Haarlemmermeers jeugdbeleid.

Communicatie
Na vaststelling door de raad werken we een communicatieplan uit om inwoners en andere partijen te informeren over het preventieve jeugdbeleid.

3.6. Wanneer en hoe zal de raad over de voortgang worden geïnformeerd?
Eind 2022 voeren we samen met onze partners een tussentijdse evaluatie uit om eventueel bij te sturen waar nodig. De gemeenteraad zal hierover begin 2023 worden geïnformeerd.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. Carel Brugman	Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage: Jong in Haarlemmermeer, opgroeien en opvoeden 2020 – 2024

Jong in Haarlemmermeer

Opgroeien en opvoeden 2020–2024

gemeente
Haarlemmermeer

Colofon

Tekst, vormgeving en drukwerk
Gemeente Haarlemmermeer
Postbus 250
2130 AG Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
E-mail info@haarlemmermeer.nl
Internet www.haarlemmermeer.nl

Fotografie
Margo Oosterveen, Renata Jansen,
Danny de Casembroot, Josine Voogt,
Kees van der Veer,
Jur Engelchor Fotografie, beeldbank VWS

November 2020

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Samenvattend overzicht 6

DEEL 1: Jeugdbeleid Haarlemmermeer 11

Hoe gaat het in 2019 met de jeugd in Haarlemmermeer? 12

Jeugdbeleid: waar gaat het over (en waarover niet)? 14

Jeugdbeleid: werken vanuit de visie op positief opvoeden en opgroeien 15

DEEL 2: Jeugdbeleid 2020-2024 17

Thema 1: Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien 17

Thema 2: Psychisch welzijn jongeren versterken 23

Thema 3: Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op ongeacht de financiële situatie thuis 29

Bijlage 1: Overzicht van jeugdpartners 33

Bijlage 2: Resultaten actualisatie jeugd- en onderwijsbeleid 2016 34

Bijlage 3: Top Tien beschermende factoren in de ontwikkeling van kinderen 36

Concours Hippique

Inleiding

"De bevolking in Haarlemmermeer is kinderrijk en jong." Zo begint het Haarlemmermeerse onderzoeksrapport *Een nieuwe eeuw in de kinderschoenen* van 2019. Het is een onderzoek dat we periodiek uitvoeren om een actueel beeld te krijgen van hoe het gaat met onze jeugd. Het vormt één van de bronnen voor het actualiseren van ons jeugdbeleid: waar staan we nu en wat zijn de belangrijkste opgaven voor de komende jaren. Uit het onderzoek komt, net zoals in 2015, een overwegend positief beeld naar voren: 90% van de Haarlemmermeerse jongeren groeit op in goede gezondheid. Ze doen het goed op school, bewegen veel en eten gezond. In vergelijking met 5 jaar geleden zijn ze gezonder gaan leven. Zij zijn meer fruit en groente gaan eten, meer gaan bewegen en minder gaan roken. Hun ouders hebben vaker een baan en mede daardoor meer te besteden dan in 2015. Ook jongeren zelf werken vaker.

Er valt in Haarlemmermeer, maar ook elders in Nederland, ook een aantal minder positieve ontwikkelingen op bij deze eerste generatie van de 21e eeuw, zoals de toegenomen druk op jongeren, de toename van het aantal kinderen dat opgroeit in gezinnen met een laag inkomen en de aanhoudende groei van het beroep op de jeugdzorg[1].

In de afgelopen jaren lag de nadruk op het bieden van passende zorg aan onze inwoners. De actuele ontwikkelingen zijn aanleiding om nu ook het jeugdbeleid opnieuw onder de loep te nemen. In het beleidskader sociaal domein *Koersvast, steeds beter* (2019.0058019) geven we aan dat we willen bijdragen aan een goede kwaliteit van leven. Maar wat vraagt gezond, veilig en kansrijk opgroeien van onze jeugd anno 2020 van ons als gemeente, maar ook van onze partners en van ouders en de jeugd in Haarlemmermeer? Met dit raadsvoorstel geven we zicht op de vraagstukken waar we voor staan, geven

[1] Onder jeugd**zorg** verstaan we het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Jeugd**hulp** is de hulp bij psychische problemen, verstandelijke beperking en opvoedproblemen, waarvoor een indicatie nodig is.

we richting aan het Haarlemmermeers jeugdbeleid en laten we zien wat we hierin nog beter of anders gaan doen.

Dit raadsvoorstel is met inbreng van onze jeugdpartners, onze supporters van de jeugd, tot stand gekomen[2]. Op 12 maart 2020 organiseerden we een expertmeeting, waarin de resultaten van het Haarlemmermeers jeugdonderzoek 2019 met de partners zijn besproken. Aan het eind van die dag werden de eerste corona-maatregelen afgekondigd. Deze maatregelen hadden invloed op het consultatieproces en daarmee op de planning van dit raadsvoorstel, zoals op 23 april 2020 is toegelicht aan de gemeenteraad (X.2020.03863). De effecten van de coronacrisis op de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van de jeugd kunnen we op dit moment niet volledig overzien. Wel is duidelijk dat corona grote impact heeft op jongeren en hun perspectief op werk. Sommigen verliezen door corona hun bijbaan en degenen die hun studie hebben afgerond en net aan het werk zijn, worden vaak als eerste ontslagen ten gevolge van coronacrisis. We ondersteunen deze jongeren door hen te koppelen aan werkgevers, met omscholing, met motivatie of een beter zicht op mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Ook doen we een beroep op het 3e herstelpakket van het Rijk inzake corona.

Wat ook vaststaat, is dat we in Haarlemmermeer over een stevig fundament beschikken waarin onze jeugd opgroeit. De uitdagingen van de toekomst kunnen we met vertrouwen tegemoetzien. Het versterken van ons jeugdbeleid zal hier ook verder aan bijdragen.
Op basis van het jeugdonderzoek, de expertmeeting en onderzoek van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) over algemene ontwikkelingen bij de jeugd[3], hebben we een consultatiedocument gemaakt. In mei 2020 hebben we dit voorgelegd aan onze jeugdpartners. Ook hebben we advies gevraagd aan de Jongerengemeenteraad en de Participatieraad. Uit de reacties blijkt breed draagvlak voor het werken aan een jeugdbeleid vanuit een positieve visie op opvoeden en opgroeien. De partners tonen grote betrokkenheid en bereidheid om met elkaar zorg te dragen dat alle kinderen die in Haarlemmermeer opgroeien straks goed voorbereid zijn op hun toekomst en terug kunnen kijken op een fijne jeugd.

We beginnen met een samenvattend overzicht met de volledige doelenmatrix van het nieuwe beleid: wat zijn actuele ontwikkelingen en waar zetten we de komende jaren op in? In deel 1 geven we vervolgens aan hoe het gaat met de jeugd in Haarlemmermeer en geven we onze visie op positief opvoeden en opgroeien. In deel 2 vertalen we dit naar de thema's voor het jeugdbeleid van de komende jaren. De resultaten van de laatste actualisatie van het jeugdbeleid uit 2016 zijn in bijlage 2 opgenomen

---

2 Zie bijlage 1.

3 Het groeiend jeugdzorggebruik. Duiding en aanpak, NJI 2019.

Samenvattend overzicht

Waar staan we in 2020

- De doelen van de actualisatie jeugdbeleid uit 2016 (2016.0016053) zijn behaald (zie bijlage 2). Onder andere via het Convenant Veiligheid in en om de school (VIOS) en de Gezonde Schoolaanpak is pesten aangepakt en de aandacht voor mediawijsheid voor ouders verscherpt. In Nieuw-Vennep zijn een multimediastudio en een freerunningplek gerealiseerd. Er is een uitgebreid aanbod beschikbaar voor ouders en kinderen die met echtscheiding te maken krijgen. Er is een aanpak gekomen voor de continuïteit van zorg aan jongeren tussen 18 en 23 jaar. De aanpak tegen pesten, de aandacht voor mediawijsheid en ondersteuning bij echtscheiding blijven ook nodig en worden ook de komende jaren voortgezet.
- De uitkomsten van het Haarlemmermeers Jeugdonderzoek geven aan, dat het over het algemeen goed gaat met de jeugd in Haarlemmermeer. Wel voelen jongeren vaker dan in 2015 lichtere of zwaardere vormen van druk. Hierbij spelen zaken als schoolprestaties, sociale media, echtscheidingen, discriminatie en gevoelens van eenzaamheid een rol.
- We weten dat kinderen die leven in gezinnen met een laag inkomen minder kansrijk opgroeien. De armoedemonitor geeft aan dat het aantal kinderen in gezinnen met een laag inkomen in Haarlemmermeer is toegenomen.
- De vraag naar (ambulante) jeugdhulp blijft groeien. De afgelopen jaren is er veel aandacht nodig geweest voor de uitvoering van de jeugdhulp om onze inwoners tijdig van passende zorg te kunnen voorzien. We hebben in Haarlemmermeer ook veel mogelijkheden voor preventie, lichte ondersteuning en vrijwillige inzet. Deze continueren we en gaan we nog beter benutten. Het Nederlands Jeugd Instituut beveelt echter ook aan om meer werk te maken van preventie en meer in te zetten op beschermende factoren en niet te veel of alleen te focussen op (potentiële) problemen.

jeugdbeleid 2020-2024

Werken vanuit de visie op positief opvoeden en opgroeien

Opvoeden en opgroeien gaat gepaard met obstakels. Het ontwikkelingspad van kinderen kan moeilijk gedrag met zich meebrengen en in het leven van ouders kunnen zaken spelen die het opvoeden bemoeilijken. Ouders moeten voor eerste raad en daad ergens terecht kunnen. Dat kunnen mede-ouders, familie, vrienden of kennissen zijn, maar ook vrijwilligers of professionals. Het gaat hierbij om ondersteuning in het 'normale' leven, makkelijk toegankelijk en vrijwillig. De vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en professionals die ouders kunnen consulteren, hebben gedegen kennis van beschermende factoren en risicofactoren en werken vanuit een positieve visie op opvoeden en opgroeien. Zij focussen niet alleen op een probleem, maar kijken naar het geheel van wat een kind of een jongere nodig heeft om gezond, veilig en kansrijk op te groeien. Door aandacht te schenken aan beschermende factoren en elkaar daarin te versterken vergroot je de veerkracht van kinderen en jongeren. Uiteraard hebben we daarbij oog voor risico's en zetten we passende zorg in als dat nodig is. De focus ligt echter niet alleen op (potentiële) problemen, maar ook op het vergroten van kansen van kinderen en jongeren en het versterken van hun weerbaarheid en veerkracht.

Doelen jeugdbeleid 2020-2024	Wat gaan we doen?	Hoe meten we de resultaten?
Thema 1: **Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien** Het vergroten van veerkracht van kinderen en jongeren en het normaliseren van obstakels bij opvoeden en opgroeien vanuit een gemeenschappelijke visie op opvoeden en opgroeien.	**We gaan door met:** De huidige preventie-inzet van jeugdpartners zoals: • Vrijetijdsbesteding, sport en beweegprogramma's • JOGG en Gezonde Schoolaanpak • Inzet van vrijwilligers, zoals Familiemaatjes en Home-Start • Voor- en vroegschoolse educatie • De jeugdgezondheidszorg • Uitvoering Richtlijn Kinderen die Opvallen (vroegsignalering in de kinderopvang) • Vrij toegankelijke vormen van ondersteuning voor ouders en kinderen **Aanvullend doen we het volgende:** We stellen een voorhoede groep samen van Partners in preventie met de opdracht om bij alle jeugdpartners het werken vanuit beschermende factoren over het voetlicht te brengen en te stimuleren dat gewone opvoedings- en opgroeivragen ook zo gewoon mogelijk worden opgelost (met elkaar, met vrijwilligers in de buurt, met lichte vormen van ondersteuning). **Activiteiten:** • Leeromgeving creëren via inspiratiesessies, webinars en kijk-op-de-wijk- (en kijk-in-andermans-keuken) bijeenkomsten. • Positieve vrijetijdsbesteding bevorderen (in verenigingsverband, via wijkcentra, (buiten spelen) in de wijk, sport- en cultuurinitiatieven) als vast onderdeel van de werkwijze bij opvoedingsvragen. • Werken op basis van de Preventiematrix Jeugd[4], te beginnen bij thema 2 (psychisch welzijn jongeren verbeteren) en thema 3 (kansrijk opgroeien in gezinnen met een laag inkomen) • Goede voorbeelden en resultaten over het voetlicht brengen. Werkwijze: • Aansluiten bij kansrijke initiatieven en andere preventieprogramma's (JOGG, Gezonde Schoolaanpak en Gezonde Wijkaanpak) • Andere partners betrekken afhankelijk van het onderwerp • Samenwerking in de wijk zoeken en stimuleren • Evidence based methodieken en goede voorbeelden gebruiken • Functioneren en opbrengst binnen twee jaar evalueren	**Output** Eind 2022 evaluatie werkwijze en ervaringen van Partners in preventie waarin we het volgende toetsen: • Ondernomen acties en resultaten bij bevordering positieve vrijetijdsbesteding • Ondernomen acties en ervaringen om de visie te delen met ouders en professionals • Het invullen en toepassen van de Preventiematrix voor minimaal 2 thema's • Of en op welke manier het beschikbare preventieve aanbod beter wordt benut **Outcome[5]** • Meer kinderen hebben een positieve vrijetijdsbesteding (Jeugdonderzoek 2024) • (Groei in) instroom in jeugdzorg neemt af

4 De Preventiematrix (NJI) is een hulpmiddel voor gemeenten bij het inrichten van het jeugdbeleid en is ontwikkeld door de landelijke kenniscentra met het RIVM, Hogescholen en een aantal gemeenten.

5 Omdat de outcome meestal niet in één concreet en onderbouwd streefgetal te vangen is, geven we de gewenste richting aan zonder er een streefgetal aan te verbinden.

Doelen jeugdbeleid 2020-2024	Wat gaan we doen?	Hoe meten we de resultaten?
Thema 2: Psychisch welzijn van jongeren verbeteren Inzet op thema's prestatiedruk, sociale media en eenzaamheid	**We gaan door met:** • Veiligheid in en om de school (VIOS) • Veiligheid buitenshuis • Training en aanbod (v)echtscheiding • Aanpak eenzaamheid • Regenboogagenda, sociale acceptatie en weerbaarheid van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen (lhbti's). • Jeugdhulp in en om de school: uitvoering werkprogramma Onderwijs-Jeugdhulp 2019-2022 met Samenwerkingsverbanden PO en VO • Preventie-akkoord langdurig verzuim en thuiszitten • Bevorderen duurzaam gezonde leefstijl en Gezonde Schoolaanpak • Praktijkondersteuner jeugd bij huisartsen • Jongerenparticipatie • Vergroten beschikbaarheid van betaalbare woningen **Aanvullend doen we het volgende:** • Pizza Talks: de Jongerengemeenteraad organiseert periodiek op scholen en in wijken in een 'pop-up-setting' thematische bijeenkomsten. Het gaat om gesprekken voor en door jongeren over zaken die hen bezighouden. We vragen MENES dit te ondersteunen. • Inzet jongeren ervaringscoach en opbouw duurzaam netwerk voor jongeren jaar zonder netwerk • Kwalitatief onderzoek naar situatie en ervaringen van jongeren met een beperking • Het zicht op het huidige aanbod aan preventiemogelijkheden vergroten voor jeugdpartners • Uitvoering geven aan de motie *Pesten de Polder uit!*	**Output** Eind 2022 evaluatie werkwijze en ervaringen, waarin we het volgende toetsen: • De doorwerking in en resultaten van werkprogramma Onderwijs-Jeugdhulp en Veiligheid in en om de school • Het gebruik en de resultaten van de jongeren ervaringscoach en duurzaam netwerk • Het aantal voor en met jongeren georganiseerde pop-up bijeenkomsten (opkomst en ervaringsgegevens) **Outcome** • De door jongeren ervaren prestatiedruk is verminderd en het psychisch welzijn verbeterd (Jeugdonderzoek 2024) • Het aantal thuiszitters is verminderd (meting volgens afspraken in preventie-akkoord) • Eenzaamheid onder jongeren is verminderd (jeugdonderzoek 2024)

Doelen jeugdbeleid 2020-2024	Wat gaan we doen?	Hoe meten we de resultaten?
Thema 3: **Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op, ongeacht de financiële situatie thuis**	**We gaan door met:** • Het vergroten van het gebruik van minimaregelingen onder meer via Bereken Uw Recht (BUR) • Het geven van gastlessen op scholen om kinderen te leren met geld om te gaan **Aanvullend doen we het volgende:** Vergroten kennis en gebruik van mogelijkheden en voorzieningen voor kansrijk opgroeien bij ouders en jeugdpartners. We gaan hiervoor: • De kennis vergroten van jeugdpartners op scholen, in welzijnsberoepen en in de gezondheidszorg via folders, webinars en trainingen • Alle ouders op vaste overgangsmomenten naar het primair en voortgezet onderwijs (bij 4- en bij 12-jarige leeftijd) en ieder gezin dat bij de gemeente komt voor een uitkering per brief informeren over het kindpakket • Kwalitatief onderzoek uitvoeren: wat vinden de jongeren zelf belangrijk om kansrijk op te kunnen groeien?	**Output** Eind 2022 evaluatie werkwijze en ervaringen, waarin we het volgende toetsen: • Hoe zijn de ouders geïnformeerd en wat was het resultaat? • Hoe zijn de jeugdpartners geïnformeerd en wat was het resultaat? • Wat waren de ervaringen en resultaten van de jeugdpartners met het bevorderen van positieve vrijetijdsbesteding bij gezinnen met laag inkomen? • Hoe zijn de uitkomsten van het kwalitatief onderzoek verwerkt in de aanpak? **Outcome** • Het gebruik van het kindpakket van kinderen die er recht op hebben is toegenomen (60% in 2019). • Kinderen uit gezinnen met een laag inkomen nemen even vaak deel aan sport en cultuur als kinderen uit gezinnen met hogere inkomens (jeugdonderzoek 2024) • De gezondheid van kinderen in gezinnen met een laag inkomen is toegenomen (GGD-onderzoeken

DEEL 1
Jeugdbeleid Haarlemmermeer 2020-2024

Haarlemmermeerse bos

Hoe gaat het in 2019 met de jeugd in Haarlemmermeer?

Het Haarlemmermeers jeugdonderzoek 2019 toont een overwegend positief beeld en geeft daarnaast aan welke zaken aandacht vragen.

- *Het gaat overwegend goed met de Haarlemmermeerse jongeren*
  Ze doen het goed op school, ze bewegen veel en eten gezond. De ouders hebben vaker een baan en hebben meer te besteden dan in 2015. Jongeren zelf werken ook vaker.
- *Sociale media en telefoons zijn erg belangrijk*
  Dit heeft positieve kanten, maar levert ook druk op om mee te doen met het beeld van succes, perfectie en geluk. Via sociale media is een oordeel over anderen maar ook over jezelf in relatie tot anderen, snel geveld met alle gevolgen van dien.
- *Jongeren voelen vaker dan in 2015 lichtere of zwaardere vormen van druk*
  Over het klimaat, over de vraag hoe ze aan geschikte en betaalbare woonruimte kunnen komen, over studiekeuzes en over hoe je je studieschuld zo laag mogelijk kan houden en aan de benodigde studiepunten komt. Deze druk wordt door sommige jongeren waargenomen als psychische klacht. Ze spreken over stress, depressie, angst, paniekaanvallen, eetstoornissen, eenzaamheid en burn-out.
- *Het gebruik van jeugdzorg groeit*
  Het aandeel jongeren dat gebruik maakt van jeugdzorg groeit. In Haarlemmermeer was dit in 2019 9,2%. Dit percentage ligt iets onder het landelijk gemiddelde. In 2016 was dit nog 8%.
- *Echtscheidingen hebben nog steeds een grote impact op jongeren*
  Sociaal is het steeds meer aanvaard, maar dat maakt het niet minder ingrijpend voor kinderen en jongeren.

- *Het aantal kinderen dat gepest wordt, is gelijk gebleven*
  In 2019 werd een kwart van de 8 tot en met 11-jarigen wel eens gepest, van de 12 tot en met 17-jarigen was dit 11%.
- *Het aantal jonge inwoners dat zich weleens eenzaam voelt is toegenomen*
  27% van de pubers (12 tot en met 17 jaar) voelt zich soms tot vaak eenzaam, dit was in 2015 20%. Bij de 18-plussers zien we een stijging van een derde naar ruim de helft van de jongeren.
- *Haarlemmermeerse jongeren voelen zich meer gediscrimineerd dan in 2015*
  14% van de Haarlemmermeerse 12 tot 17-jarigen zegt het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van discriminatie. In 2015 was dit 10%. Bij de groep jongvolwassenen (18-26 jaar) liep het percentage op van 14% in 2015 naar 18% in 2019.
- *Criminaliteit is gedaald, maar meer jongeren en jongvolwassenen zijn zich onveilig gaan voelen*
  Voor pubers vooral in hun eigen buurt, voor jongvolwassenen op de plekken waar ze uitgaan.

Hoewel het dus overwegend goed gaat met de Haarlemmermeerse jeugd voelen ze in 2019 vaker dan in 2015 lichtere of zwaardere vormen van druk die ze ervaren als psychische klachten.

De druk op het dagelijkse leven bij de jeugd en de daarmee gepaard gaande risico's voor de mentale gezondheid wordt ook in de landelijke nota *Gezondheidsbeleid 2020-2024* genoemd als één van de vier gezondheidsvraagstukken voor de komende jaren.

De armoedemonitor 2019 signaleert een groei in het aantal kinderen (tot 18 jaar) in Haarlemmermeer dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen. Tussen 31 december 2016 en 31 december 2019 is dit aantal kinderen gegroeid van 1.858 naar 2.267. Het aandeel is daarmee gestegen van 5,7 procent naar 6,9 procent van alle kinderen in de gemeente Haarlemmermeer. De jeugdmonitor 2018 (GGD Kennemerland) geeft ook aan dat kinderen die in gezinnen leven waarvan de ouders moeilijk rond kunnen komen minder kansrijk opgroeien.
Het groeiende gebruik van de jeugdzorg is een landelijke trend, waar gemeenten en Rijk vat op proberen te krijgen. In de publicatie *Het groeiend jeugdzorggebruik; Duiding en aanpak* van 2019 schrijft het NJI dat een preventieve aanpak met een sterke basis en versterkte voorzieningen als een onderdeel van de transformatie van de jeugdhulp, nog te weinig uit de verf is gekomen. Zoals in de rest van het land is er ook in Haarlemmermeer in de

Bootcamp locatie Fruittuinen

afgelopen jaren veel aandacht nodig geweest voor de uitvoering van de jeugdhulp om inwoners tijdig van passende zorg te voorzien. We leggen met dit raadsvoorstel nu de focus op preventie.

Jeugdbeleid: waar gaat het over (en waarover niet)?

We zien in bovengenoemde ontwikkelingen reden om de komende jaren nog meer werk te maken van preventie in het jeugdbeleid. Maar wat verstaan we eigenlijk onder preventie binnen het jeugdbeleid? Voor een positieve ontwikkeling van kinderen tot volwaardig deelnemende volwassenen is een stimulerende opvoed- en opgroeiomgeving en meer in het algemeen een gezondheidsbevorderende leefomgeving nodig. Het gaat hierbij om alle kinderen ongeacht hun culturele achtergrond, seksuele oriëntatie, genderidentiteit of het hebben van een beperking of aandoening. Als lokale overheid dragen we daaraan bij door de inrichting van onze wijken en kernen, het waarborgen van de veiligheid, het bevorderen van goed onderwijs, gevarieerde voorzieningen voor vrijetijdsbesteding en talentontwikkeling, door jongeren verantwoordelijkheid te geven, door een gezonde leefomgeving en het bevorderen van een gezonde leefstijl. Dit is universele preventie, de onderste laag in de preventiepiramide: maatregelen in de nabije omgeving die het normale leven en de ontwikkeling van alle kinderen bevorderen (figuur 1).

Figuur 1 Preventiepiramide

Daarnaast zorgen we dat er extra steun beschikbaar is voor degenen die dit nodig hebben. Dat is het middendeel van de piramide en noemen we selectieve preventie. Bij de selectieve preventie gaat het om vroegsignalering, advies en lichte, preventieve hulp gericht op individuele kinderen, jongeren en groepen met een verhoogd risico. Selectieve preventie vraagt om een samenhangend aanbod van activiteiten en programma's en een stevig samenwerkend netwerk van alle betrokkenen. Ouders, de jeugd zelf, kinderopvang, scholen, sportverenigingen, welzijnsclubs en andere partners in de wijken zijn hierbij onmisbaar. Omdat kinderen en jongeren een groot deel van hun tijd op de kinderopvang en school doorbrengen en pedagogisch medewerkers en leerkrachten dus in feite medeopvoeder zijn, zijn de kinderopvang en scholen in het bijzonder belangrijke partners bij het opgroeien.
Het bovenste deel, de top van de piramide, gaat over de jeugdzorg die zich richt op kinderen die tijdens hun ontwikkeling te maken krijgen met ernstige problemen. Het Haarlemmermeers beleid voor de jeugdzorg is beschreven in *Koersvast, steeds beter* en gaat over passende jeugdzorg, de toeleiding en de samenwerking tussen passend onderwijs en jeugdzorg.

Het jeugdbeleid gaat vooral over de onderste twee lagen van de piramide. Er is echter wel een nauwe verbinding tussen het jeugdbeleid en de jeugdzorg: dreigende problemen moeten tijdig gesignaleerd en snel opgepakt worden binnen het jeugdbeleid waarmee we zwaardere inzet van zorg waar mogelijk voorkomen. Omgekeerd moet de jeugdzorg zoveel mogelijk aansluiten bij het normale leven van kinderen. Een deel van onze partners in de preventie (zoals de schoolcoach en de schoolarts) heeft ook het mandaat om jeugdhulp in te zetten. Deze partners hebben zowel de taak om ouders vroegtijdig te ondersteunen bij opvoedings- en opgroeivragen, maar ook om goed te beoordelen wanneer zwaardere jeugdhulp nodig is en deze ook tijdig in te zetten. De vraagstukken binnen de jeugdzorg zijn zoals gezegd beschreven in het

beleidskader *Koersvast, steeds beter* en laten we hier buiten beschouwing. In het jeugdbeleid richten we ons op het bevorderen van een sterke en positieve omgeving waarin kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.

Jeugdbeleid: werken vanuit de visie op positief opvoeden en opgroeien

Voor de invulling van het jeugdbeleid sluiten we ons in Haarlemmermeer aan bij onderstaande gedachten van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) over opvoeden en opgroeien en hun analyse en conclusie om ons meer te richten op beschermende factoren in plaats van risicofactoren.

Huidige ontwikkelingen in het opgroeien en opvoeden

Het toenemend gebruik van jeugdzorg in Nederland en in Haarlemmermeer roept de vraag op of er in de ontwikkeling van kinderen en jongeren nu echt ook zoveel meer problemen zijn? Het NJI beantwoordt deze vraag op basis van beschikbare kennis en geeft aan dat de studies geen sterke stijging van psychische problemen bij jongeren tonen, maar dat jongeren wel een toenemende prestatiedruk ervaren. De Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving en de SER wijzen ook op toenemende prestatiedruk, en ook op de invloed van sociale media en de druk om een rijk sociaal leven te leiden. Echtscheidingen hebben ook nog steeds een grote impact op kinderen, en ook lijkt de sociale acceptatie van andersdenkenden of andersvoelenden, ook bij de jeugd, achter te blijven.

Het NJI stelt vervolgens de vraag of de stijging van het gebruik van jeugdzorg te maken kan hebben met een mindere mate van tolerantie voor gewone problemen bij het opgroeien en opvoeden. Hier blijkt nog weinig onderzoek naar te zijn gedaan, maar dat bij normaal opgroeien pittige gedragingen van kinderen horen en dat ouders zich daar zorgen over kunnen maken staat vast. In de babyleeftijd kan het gaan om 'gedoe' met slapen, voeding, en angsten. Peuters kunnen koppig, driftig en druk zijn en sommigen willen niet zindelijk worden. De lagere schoolleeftijd gaat gepaard met het overtreden van regels, ruzies, wisselende concentratie en prestaties en kattenkwaad uithalen. De pubertijd kan problemen opleveren met het gebruik van alcohol of drugs, onverschilligheid en onzekerheid, verzet tegen autoriteiten en spijbelen. Dit hoort allemaal bij de normale ontwikkeling, en gaat over kenmerken en vaardigheden die kinderen zich eigen moeten maken. We zien echter dat deze normale obstakels, die horen bij het opgroeien en opvoeden, steeds meer worden ervaren als 'ongewone' problemen die zo snel mogelijk uit de weg geholpen moeten worden. Problemen lijken daarnaast ook snel geïndividualiseerd te worden door diagnoses. Voor sommige kinderen en gezinnen is hulp natuurlijk wel degelijk nodig omdat ze ernstige problemen hebben waar ze zonder professionele hulp niet uit komen. Maar het gebruikmaken van specialistische hulp is wel steeds meer de gangbare manier van omgaan met deze gewone problemen in het leven.

Meer focus op beschermende factoren

Het ontwikkelingspad van kinderen wordt enerzijds bepaald door risicofactoren en anderzijds door beschermende factoren. Het NJI wijst er al enige jaren op, dat er nog maar zeer weinig aandacht is voor de beschermende factoren, zoals erkenning en waardering voor positief gedrag, steun van belangrijke volwassenen, positieve vrijetijdsbesteding. Kinderen zijn in de basis veerkrachtig en een goede opvoeding en andere beschermende factoren kunnen deze veerkracht versterken (zie bijlage 3: *Top Tien Beschermende factoren in de ontwikkeling van kinderen*). Voorbeelden van de risicofactoren zijn psychische problemen van ouders, armoede, het hebben van een slechte vriendenkring en echtscheidingen. De aandacht van professionals en beleidsmakers in het jeugdbeleid richt zich momenteel grotendeels op deze risicofactoren.

De beschermende factoren richten zich daarentegen op de positieve ontwikkeling van de jeugd en bieden tegenwicht aan de risicofactoren waaraan kinderen en jongeren worden blootgesteld. Met het versterken van de beschermende factoren kunnen we bijdragen aan het kansrijk opgroeien en aan een structurele veerkracht bij jongeren om potentiële risico's het hoofd te bieden.
De focus op een positieve ontwikkeling en beschermende factoren sluit ook nauw aan bij het bevorderen van een gezonde leefstijl en het concept van positieve gezondheid. Hier zetten we in onze regio Kennemerland steeds meer op in. Er is namelijk meer nodig dan alleen je fysieke gezondheid om je vitaal te voelen. Ook sociale contacten, je veilig voelen, zinvolle dingen doen en jezelf accepteren zijn daarbij van belang. Dit vraagt om een andere benadering die de focus niet alleen op de klacht of ziekte legt, maar op het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan.

Bij het aanwezig zijn van risico- en beschermende factoren speelt het gezin en het netwerk waarin het kind opgroeit een belangrijke rol. Zowel bij het tegengaan van risico's, het vergroten van een veilige omgeving als bij het versterken van beschermende factoren is het nodig om niet alleen naar het kind te kijken, maar naar het hele gezinssysteem.

Deze visie op positief opvoeden en opgroeien met een focus op beschermende factoren vormt de basis voor ons jeugdbeleid 2020 – 2024.

Jeugdbeleid in Haarlemmermeer: werken vanuit de visie op positief opvoeden en opgroeien

Opvoeden en opgroeien gaat gepaard met obstakels. Het ontwikkelingspad van kinderen kan moeilijk gedrag met zich meebrengen en in het leven van ouders kunnen zaken spelen die het opvoeden bemoeilijken. Ouders moeten voor eerste raad en daad ergens terecht kunnen. Dat kunnen mede-ouders, familie, vrienden of kennissen zijn, maar ook vrijwilligers of professionals. Het gaat hierbij om ondersteuning in het 'normale' leven, makkelijk toegankelijk en vrijwillig. De vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en professionals die ouders kunnen consulteren hebben kennis van de beschermende factoren en van de risicofactoren en werken vanuit een positieve visie op opvoeden en opgroeien. Zij focussen niet alleen op het probleem, maar kijken naar het geheel van wat het kind of de jongere nodig heeft om gezond, veilig en kansrijk op te groeien. Door aandacht te schenken aan beschermende factoren en elkaar daarin te versterken vergroten we de veerkracht van de kinderen en de jongeren. En uiteraard hebben we daarbij ook oog voor risico's en zetten we passende zorg in als dat nodig is. De kern is dat de focus niet alleen ligt op (potentiële) problemen, maar ook op het vergroten van kansen van kinderen en jongeren en het versterken van hun weerbaarheid en veerkracht.

DEEL 2
Jeugdbeleid Haarlemmermeer 2020-2024

Cultuurgebouw

Op basis van het Haarlemmermeers Jeugdonderzoek, landelijke onderzoeken, informatie van het Nederlands Jeugd Instituut, de expertmeeting, de consultatie en adviezen en de ervaringen met de thema's uit de actualisatie jeugdbeleid 2016 richten we ons in ons jeugdbeleid 2020-2024 op drie hoofdthema's:

1. Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien
2. Het psychisch welzijn van jongeren versterken
3. Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op, ongeacht de financiële situatie thuis

Thema 1: Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien

Het doel

Het doel is dat jeugdpartners vanuit de positieve opvoedingsvisie samen werken aan het versterken van beschermende factoren. Hierdoor wordt de veerkracht van kinderen, jongeren en hun ouders versterkt en worden 'normale' problemen in het dagelijks leven met elkaar opgelost. Jeugdpartners zorgen voor samenhang met de preventie-aanpakken op het gebied van de positieve gezondheid en veiligheid. De partners weten welke middelen je 'in het normale leven' kan inzetten bij vragen en obstakels in de opvoeding en het opgroeien. Een positieve vrijetijdsbesteding maakt hier onderdeel van uit en wordt meer dan voorheen ingezet.

Waar gaan we mee door?

We hebben al een sterke basis in Haarlemmermeer met veel mogelijkheden voor ontplooiing en ontwikkeling en vormen van vrij toegankelijke ondersteuning. Het is onderdeel van de kernopgave van scholen en de kinderopvang, maar ook voor de GGD, het JIP, het CJG en MeerWaarde.
In de kinderopvang wordt gewerkt volgens de richtlijn *Kinderen die opvallen* waarmee we kinderleidsters ondersteunen bij het omgaan met problematisch gedrag van kinderen en kinderen tijdig de noodzakelijke hulp krijgen.
Daarnaast leveren zeer veel organisaties een bijdrage aan het jeugdbeleid om gezond, veilig en kansrijk op te groeien in Haarlemmermeer. Zowel organisaties voor positieve vrijetijdsbesteding als Pier K, de bibliotheek en Sportservice als ook aanbieders zoals de PLANgroep, MEE, Altra en Brijder. Om de gezondheid te bevorderen hebben we met lokale partners afspraken gemaakt over ons sport- en beweegaanbod, de JOGG-aanpak (Jongeren Op Gezond Gewicht), Gezonde School aanpak en Gezonde Wijkaanpak. Deze activiteiten vormen samen het Lokaal Preventieakkoord.

Wat gaan we aanvullend doen?

Er is veel draagvlak bij de partners in Haarlemmermeer om samen vanuit beschermende factoren en een positieve visie op opgroeien en opvoeden verdere invulling te geven aan preventie. Veel partners zien kansen en mogelijkheden om daaraan bij te dragen. Zij geloven in de kracht van beschermende factoren, passen deze al toe en/ of ervaren dat zo'n benadering de jeugd meer aanspreekt dan de probleembenadering. Een veel genoemde succesfactor daarbij is 'dat het iets van de partners samen moet zijn'. De vraag of ouders de gewone obstakels in het opvoeden en opgroeien meer als problemen zijn gaan zien waarvoor professionele hulp nodig is wordt herkend, maar roept naast herkenning ook andere reacties op. Bij de herkenning wordt naast druk ván ouders ook druk óp de ouders genoemd.
Druk vanuit de maatschappij en vanuit sociale media, het wegvallen van nabije ondersteunende verbanden, de cultuur van hoge verwachtingen en snel resultaten moeten behalen. Degenen die het niet of maar ten dele herkennen zijn de meer zorg-gerelateerde organisaties zoals Brijder, scholen met kinderen met ernstige gedragsproblemen en bijvoorbeeld MEE die werkt met gezinnen waar sprake is van kinderen met een beperking of een chronische ziekte. Voor deze kinderen gaat het vaak om het leren omgaan met geringere keuzevrijheid vanwege beperkingen. Deze partners geven ook aan dat soms het omgekeerde gebeurt; ouders die geen gehoor geven aan een advies om een vorm van hulp te accepteren omdat ze bijvoorbeeld hun kind geen 'stempel' willen geven.
De aanpakken voor selectieve preventie worden vaak ontwikkeld vanuit een probleem: vanuit een slechte gezondheid (overgewicht, ongezonde leefstijl, verslaving), vanuit de veiligheid (criminaliteit, huiselijk geweld), vanuit armoede of vanuit gedragsproblemen. Er is een landelijke ketenaanpak ontwikkeld voor het structureel tegengaan van overgewicht en obesitas bij de jeugd, waarvan de toepasbaarheid in Haarlemmermeer momenteel wordt onderzocht. Het is aannemelijk, dat een deel van deze kinderen en gezinnen vanuit andere optieken al in beeld zijn, bijvoorbeeld vanuit school (pesten, schoolprestaties) of vanuit armoedepreventie. Omdat deze kinderen en

gezinnen onder meerdere aanpakken vallen is het belangrijk dat de preventie-aanpakken niet langs elkaar heen werken, maar elkaar versterken. Team Sportservice Haarlemmermeer heeft in 2018 onderzocht hoe het staat met de vrijetijdsbesteding van jongeren met een licht verstandelijke beperking of met een stoornis in het autistisch spectrum: *Makelen voor kwetsbare jongeren in Haarlemmermeer.* Hoewel ouders en professionals een positieve vrijetijdsbesteding belangrijk vinden, is het aanbod hiervoor niet breed bekend en denken jeugdhulpprofessionals vaak in jeugdhulpoplossingen hoewel het preventieve en laagdrempeligere aanbod in vrijetijdsbesteding hier ook heel goed voor ingezet kan worden.

Partners in preventie

We verwachten dat het gericht samenwerken vanuit de positieve visie op opvoeden en opgroeien bijdraagt aan het dichtbij huis en in het gewone leven oplossen van opvoedings-en opvoedvragen. Om dit te realiseren hebben we een 'startmotor' nodig: we voeden daarom de preventiebeweging in het jeugdbeleid met nieuw elan en starten met een voorhoedegroep van jeugdpartners: Partners in preventie. De beoogde partners in de voorhoedegroep Partners in preventie zijn het CJG, de jeugdgezondheidszorg, JIP, Maatvast, Meerwaarde, de schoolcoaches en Sportservice.

De opdracht voor Partners in preventie is:

- Creëer een leeromgeving door kennis en ervaringen uit te wisselen via netwerkbijeenkomsten, inspiratiesessies, webinars en kijk-op-de-wijk- (en kijk-in-andermans-keuken) bijeenkomsten vanuit de visie op positief opvoeden en opgroeien.
- Bevorder positieve vrijetijdsbesteding als onderdeel van opvoedingsondersteuning. Het gaat hierbij niet alleen om lidmaatschappen van verenigingen, maar ook om laagdrempelige sport-, cultuur- en ontspanningsactiviteiten in de buurt.
- Werk uit hoe plezier en betrokkenheid (ontspanning, talent, passie, cultuur, sport, positieve vrijetijdsbesteding, inzet als vrijwilliger) onderdeel kunnen uitmaken van het oplossen van problemen in de opvoeding en het opgroeien en bij kan dragen aan een positief zelfbeeld.
- Zorg voor inzicht en overzicht van wat er in Haarlemmermeer beschikbaar is aan preventieve en normaliserende inzet en middelen. Betrek hierbij ook de opbrengst van het project Preventie Jeugd-GGZ wat in het kader van het transformatieplan Haarlemmermeer is uitgevoerd. De preventiematrix van het NJI, die ook de verbinding legt tussen preventie en problemen, biedt daarvoor een goede basis.
- Ga na hoe je vanuit de preventiematrix kan bijdragen aan het verminderen van de psychische druk op jongeren en aan het kansrijk opgroeien van gezinnen met een laag inkomen (thema's 2 en 3).
- Breng goede voorbeelden en resultaten over het voetlicht.

Werkwijze:

- Sluit aan bij kansrijke initiatieven en andere preventie-aanpakken (JOGG, Gezonde Wijkaanpak, Gezonde Schoolaanpak) en versterk deze. In de consultatieronde zijn door de partners verschillende ideeën naar voren gebracht. Kansen liggen bijvoorbeeld in aansluiting bij scholen, die al werken met programma's als *De Vreedzame School* en de vertaling hiervan naar de *Vreedzame Wijk*.
- Bekijk per beoogd resultaat/activiteit welke andere jeugdpartners daarbij nodig zijn en zorg voor aansluiting.
- Zoek en stimuleer goede samenwerking in de wijk door buurtsportcoaches, cultuurcoaches en jongerenwerkers in afstemming met de scholen.
- Betrek zoveel mogelijk kinderen en jongeren zelf bij vraagstukken en bij de uitwerking. Gebruik de adviesmogelijkheden van MENES, het digitale jongerenpanel en de Jongerengemeenteraad.

- Maak waar mogelijk gebruik van evidence based methoden en van goede voorbeelden die elders in Nederland zijn ontwikkeld.
- Evalueer binnen twee jaar het functioneren en de opbrengst van de activiteiten van Partners in preventie.

Preventie in het jeugdbeleid heeft ook landelijk prioriteit. De wethouder jeugd van Haarlemmermeer neemt deel aan het landelijke bestuurlijke leernetwerk om in het jeugdbeleid een preventiebeweging op gang brengen. Een beweging gericht op het versterken van het gewone leven en verstevigen van de toegang en lokale teams. Dit biedt de mogelijkheid om van en samen met andere gemeenten de komende jaren te leren hoe de preventie verder verstevigd kan worden.

Jeugdland in Hoofddorp

Samenvattende doelenmatrix thema 1

Doelen jeugdbeleid 2020-2024	Wat gaan we doen?	Hoe meten we de resultaten?
Thema 1: **Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien** Het vergroten van veerkracht van kinderen en jongeren en het normaliseren van obstakels bij opvoeden en opgroeien vanuit een gemeenschappelijke visie op opvoeden en opgroeien.	**We gaan door met:** De huidige preventie-inzet van jeugdpartners zoals: • Vrijetijdsbesteding, sport en beweegprogramma's • JOGG en Gezonde Schoolaanpak • Inzet van vrijwilligers, zoals Familiemaatjes en Home-Start • Voor- en vroegschoolse educatie • De jeugdgezondheidszorg • Uitvoering Richtlijn Kinderen die Opvallen (vroegsignalering in de kinderopvang) • Vrij toegankelijke vormen van ondersteuning voor ouders en kinderen **Aanvullend doen we het volgende:** We stellen een voorhoede groep samen van Partners in preventie met de opdracht om bij de jeugdpartners het werken vanuit beschermende factoren over het voetlicht te brengen en te stimuleren dat gewone opvoedings- en opgroeivragen ook zo gewoon mogelijk opgelost worden (met elkaar, met vrijwilligers in de buurt, met lichte vormen van ondersteuning). **Activiteiten:** • Leeromgeving creëren via inspiratiesessies, webinars en kijk-op-de-wijk- (en kijk-in-andermans-keuken) bijeenkomsten. • Positieve vrijetijdsbesteding bevorderen (in verenigingsverband, via wijkcentra, (buiten spelen) in de wijk, sport- en cultuurinitiatieven) als vast onderdeel van de werkwijze bij opvoedingsvragen. • Werken op basis van de Preventiematrix Jeugd, te beginnen bij thema 2 (psychisch welzijn jongeren verbeteren) en thema 3 (kansrijk opgroeien in gezinnen met een laag inkomen) • Goede voorbeelden en resultaten over het voetlicht brengen **Werkwijze:** • Aansluiten bij kansrijke initiatieven en andere preventieprogramma's (JOGG, Gezonde Schoolaanpak en Gezonde Wijkaanpak) • Andere partners betrekken afhankelijk van het onderwerp • Samenwerking in de wijk zoeken en stimuleren • Evidence based methodieken en goede voorbeelden gebruiken • Functioneren en opbrengst binnen twee jaar evalueren	**Output** Eind 2022 evaluatie van werkwijze en ervaringen Partners in preventie waarin we het volgende toetsen: • Ondernomen acties en resultaten bij bevordering positieve vrijetijdsbesteding • Ondernomen acties en ervaringen om de visie te delen met ouders en professionals • Het invullen en toepassen van de Preventiematrix voor minimaal 2 thema's • Of en op welke manier het beschikbare preventieve aanbod beter wordt benut **Outcome** • Meer kinderen hebben een positieve vrijetijdsbesteding (Jeugdonderzoek 2024) • (Groei in) instroom in jeugdzorg neemt af

Thema 2: Psychisch welzijn jongeren versterken

Het merendeel (90%) van de Haarlemmermeerse jeugd groeit op in goede gezondheid. In vergelijking met 5 jaar geleden is de jeugd gezonder gaan leven. Zij zijn meer fruit en groente gaan eten, meer gaan bewegen en minder gaan roken (jeugdonderzoek 2019). De *Kindermonitor 2018* van de GGD Kennemerland bevestigt dit beeld. Het overgrote deel van de kinderen van 0-11 jaar voelt zich gezond en er zijn in 2018, in vergelijking met 2014, meer kinderen die buiten spelen en gezond eten.

De psychische gezondheid vraagt de komende jaren extra aandacht. Een belangrijke conclusie uit het jeugdonderzoek is de toegenomen druk op jongeren. School, ouders, sociale media en andere maatschappelijke ontwikkelingen dragen hieraan bij. De hoge prestatiedruk, een onzekere toekomst en bij sommigen ook een onstabiele thuissituatie hebben een negatieve invloed op de mentale gezondheid van de jeugd. Gepest worden draagt hier ook aan bij. We zijn in Haarlemmermeer niet uniek: we zien landelijk een toename van het gebruik van jeugdhulp, waarbij de toename van psychische druk als één van de belangrijke oorzaken wordt genoemd. De landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 benoemt de druk op het dagelijks leven bij de jeugd als één van de vier gezondheidsvraagstukken waar we vandaag de dag voor staan. In de regionale nota volksgezondheid regio Kennemerland, die momenteel wordt geschreven, is dit ook één van de thema's. Hieronder geven we een opsomming van de belangrijkste factoren die kunnen bijdragen aan psychische druk en de ervaringen van de Haarlemmermeerse partners.

Prestatiedruk

De Haarlemmermeerse partners herkennen het thema van de psychische druk goed en een aantal geeft aan dat dit niet alleen geldt voor leerlingen van het voortgezet onderwijs, maar dat dit ook al speelt in het basisonderwijs. Tijdens de expertmeeting was één van de conclusies, dat scholen en ouders succes niet alleen aan meetbare uitkomsten zoals cijfers en het schooladvies zouden moeten afmeten: "Het gaat ook over weerbaarheid en zelfbeeld, waarbij het kunnen en mogen maken van fouten, het omgaan met teleurstellingen en het benadrukken van persoonlijke kwaliteiten van belang is."

Sociale media

Sociale media geven jongeren nog eens extra druk om mee te doen met het beeld van succes, perfectie en geluk, dat soms in schril contrast staat met hun echte leven. Ook is via sociale media een oordeel snel geveld en gebeurt pesten ook veel via sociale media. Partners gaven in de expertmeeting aan vaak niet genoeg kennis in huis te hebben om jongeren te leren veilig om te gaan met sociale media. Ook meldden ze dat lokale influencers (mits goed ingezet) mogelijk ook een rol kunnen spelen om dit bij jongeren onder de aandacht te brengen.

Eenzaamheid

Het aantal jonge inwoners dat zich weleens eenzaam voelt is toegenomen. Het taboe dat eromheen hangt, maar ook het pesten, gebrekkige sociale vaardigheden, een negatief zelfbeeld en sociale media kunnen eenzaamheid verder versterken. Ook het behoren tot een minderheid, bijvoorbeeld door het hebben van een andere culturele achtergrond, seksuele oriëntatie, genderidentiteit of het hebben van een beperking of aandoening, kan door moeizame sociale acceptatie eenzaamheid in de hand werken.

Het doel

Ons hoofddoel bij thema 2 is dat de psychische druk en de gevoelens van eenzaamheid bij de jeugd afnemen. Daarnaast willen we dat kinderen en jongeren veilig en zonder schaamte met hun vragen of zorgen terecht kunnen bij laagdrempelige inloop- of consultatiemogelijkheden die aansluiten bij hun eigen leefwereld. Bedoeld wordt open gesprekken met leeftijdgenoten, met jongeren

die in een vergelijkbare situatie zitten, met ervaringsdeskundigen of hulpverleners. Maar ook vrijetijdsbesteding en andere manieren voor jongeren om in contact te komen met anderen, hun zelfvertrouwen te versterken en (sociale) vaardigheden te ontwikkelen.
Tenslotte willen we dat de Haarlemmermeerse partners zicht hebben op wat er aan lichte vormen van ondersteuning, ook in de meer recreatieve sfeer, beschikbaar is en dit ook bij ouders onder de aandacht brengen en samenwerken om het kind of de jongere de ondersteuning of het duwtje in de rug te geven die het nodig heeft om verder te komen.

Opening speeltuin, Nieuw-Vennep

Waar gaan we mee door?

Het Programma Veiligheid in en om de school (VIOS) blijft van kracht met aandacht voor preventie en weerbaarheid van jongeren op de volgende onderwerpen: polarisatie, middelengebruik, mediawijsheid, sexting, grooming, sociale acceptatie van lhbti's, pesten en fysieke veiligheid. Spirit zal preventieve voorlichtingsbijeenkomsten blijven verzorgen over de onderwerpen sexting en grooming. Deze bijeenkomsten zijn gericht op het primair en het voortgezet onderwijs en zijn voor leerlingen als wel voor de ouders. Ook wordt jaarlijks de week tegen pesten georganiseerd en zijn er afspraken gemaakt met het onderwijs om polarisatie tegen te gaan, onder meer met ondersteuning van Bureau Discriminatiezaken.

Gezonde leefstijl: Omdat een gezonde leefstijl om blijvende aandacht vraagt, gaan we door met het stimuleren hiervan. Dit doen we onder andere met onze JOGG-aanpak, de Gezonde Wijkaanpak en de inzet van sportclubs en Sportservice. De Gezonde Schoolaanpak biedt scholen (zowel primair als voortgezet onderwijs) de kans om op verschillende onderdelen mee te doen zoals: gezonde leefstijl, bewegen, roken, alcohol en drugs en welbevinden. In Haarlemmermeer doen momenteel 12 basisscholen mee, 1 school voor voortgezet onderwijs en 1 school voor middelbaar beroepsonderwijs. Jaarlijks komen daar nieuwe scholen bij.

Veiligheid buitenshuis: Uit het Haarlemmermeers Jeugdonderzoek bleek, dat meer Haarlemmermeerse jongeren en jongvolwassenen zich in de afgelopen vier jaar onveilig zijn gaan voelen, hoewel de criminaliteit in onze gemeente is gedaald. Pubers noemen vaak de buurt als de plek waar ze zich niet veilig voelen, vooral als zij 's avonds over straat gaan en rondhangende jongeren tegenkomen. Jongvolwassenen bestempelen vaak de plek waar ze uitgaan als onveilig. Wanneer jongeren hun school ervaren als onveilig, komt dat vaak door de sfeer in de klas, het feit dat ze gepest worden en door vechtpartijen.
De veiligheid in de buurt en bij het uitgaan vormt onderdeel van het uitvoeringsprogramma veiligheid 2020, zoals beschreven in de Kadernota Integrale Veiligheid 2018-2022 (2018.0042518) en in de daarbij behorende uitvoeringsprogramma's. Onderdeel daarvan is de aanpak jongerenoverlast en -criminaliteit. Ook de ouders worden bij de aanpak betrokken. Hierbij werken onder meer de gemeente, straatcoaches, Meerwaarde, en de politie in de wijk nauw samen.
Ook in Haarlemmermeer is het (steek)wapenbezit onder jongeren toegenomen, waarbij zelfs een dodelijk slachtoffer is gevallen. Dit vormde de

aanleiding om in samenwerking met de politie en Soapbox jongerenmarketing in september 2020 de campagne You Choose te starten. Doel van de campagne is jongeren voor de keuze te stellen: wil je indruk maken bij je vrienden door een mes te dragen of respect krijgen doordat je goed bezig bent zonder mes? Hierbij wordt in Nieuw-Vennep onder andere een influencer ingezet, freerunner Joram de Zeeuw. De campagne richt zich samen met het onderwijs ook op wapenvrije scholen.

Echtscheiding blijft in het leven van kinderen een zeer ingrijpende gebeurtenis. Er is de afgelopen jaren veel ontwikkeld om de professionals via trainingen beter toe te rusten om gezinnen hierbij bij te staan. Ervaringsdeskundige jongeren worden ingezet als buddy en er is inmiddels een breed ondersteuningsaanbod voor ouders en kinderen. De komende jaren blijven de trainingen beschikbaar voor nieuwe professionals.

Eenzaamheid: In het Actieplan 'Samen tegen eenzaamheid' 2021-2024 zijn plannen opgenomen om jongeren zelf een advies te laten maken om eenzaamheid onder jongeren te verminderen. Ook worden er activiteiten voorbereid om op het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs aandacht aan het thema te besteden. Het gaat erom dat de jeugd het besef heeft dat iedereen op bepaalde momenten in het leven gevoelens van eenzaamheid kan ervaren en dat je leert hoe je hiermee kan omgaan. Een echt probleem wordt het pas als er sprake is van structurele eenzaamheid. Als ambassadeur om het thema eenzaamheid uit de taboesfeer te halen hebben we een talentvolle jonge kanosprinter weten aan te trekken: Yuri Aarnoudse. Als individuele topsporter weet hij wat het is om je soms eenzaam te voelen.

Regenboogagenda 2020-2022: We willen dat sociale acceptatie van lhbti's toeneemt, ook onder kinderen en jongeren. Eén van de speerpunten van de Regenboogagenda is meer bewustwording op scholen en het vergroten van weerbaarheid en veiligheid van lhbti's. Voor de start van Coming Out Day in oktober 2020 is er een Regenboogalliantie gevormd waarin onder andere ook het primair en voortgezet onderwijs en de kinderopvang zitten.

Jeugdhulp in en om de school: In Haarlemmermeer hebben professionals in en om de school en de kinderopvang het mandaat om jeugdhulp in te zetten. Schoolcoaches kunnen daarnaast ook zelf lichte vormen van ondersteuning bieden. Daarmee beogen we samen met het onderwijs snel lichte en indien nodig zwaardere ondersteuning in te zetten. Ook kan waar nodig (jeugd)hulp in de school gehaald worden, onder andere om problemen op het gebied van verslaving of schulden te voorkomen of snel aan te pakken. In het *Werkprogramma Onderwijs en Jeugdhulp 2019-2022* zijn afspraken gemaakt tussen de kinderopvang, de samenwerkingsverbanden van het primair en voortgezet onderwijs, het MBO en de gemeente over passend onderwijs en jeugdhulp. Bij de voortgangsbesprekingen over dit werkprogramma tussen de gemeente en het onderwijs zal het onderwerp psychische druk worden toegevoegd om na te gaan of en hoe er vanuit het passend onderwijs en jeugdhulp via preventie en laagdrempelige ondersteuning kan worden bijgedragen om deze druk te verminderen. In het najaar 2020 sloten de gemeente en de Samenwerkingsverbanden voor het primair en voortgezet onderwijs een bestuurlijk Preventie-akkoord en Interventiemodel af om het langdurig verzuim en thuiszitten terug te dringen.

Praktijkondersteuner jeugd (POH): In 2018 is gestart met een pilot met praktijkondersteuners jeugd bij de huisartsen. De ervaringen zijn goed. De huisarts kan hierbij doorverwijzen naar de praktijkondersteuner om een beter beeld te krijgen wat er speelt en of en zo ja welke hulp nodig is. Hierdoor vindt meer gerichte doorverwijzing plaats en neemt het gebruik van de geïndiceerde jeugd-GGZ af. Besloten is dat de POH-ers jeugd in Haarlemmermeer vanaf 2021 structureel worden ingezet. Dit biedt voor ouders en jongeren een laagdrempelige gespreksmogelijkheid over vragen en zorgen bij opvoeden en opgroeien.

Jeugdparticipatie: Eén van de beschermende factoren is dat kinderen en jongeren kansen krijgen om een gewaardeerde en betekenisvolle bijdrage te leveren aan familie, school en gemeenschap. Binnen de gemeente Haarlemmermeer zijn er voor de jeugd meerdere mogelijkheden om hun inbreng te leveren en betrokken te zijn bij dingen die hen aangaan. Het periodieke jeugdonderzoek biedt kinderen, jongeren en jongvolwassenen de mogelijkheid te laten horen wat zij belangrijk vinden. Jongeren die zelf met een initiatief aan de slag willen kunnen terecht bij MENES, het platform voor jeugdparticipatie. Ook geeft MENES advies aan de gemeente over onderwerpen die onder jongeren spelen. Via het digitale jongerenpanel peilen we de mening van jongeren over uiteenlopende onderwerpen. Vanaf 2017 heeft Haarlemmermeer ook een Kinderraad om kinderen op een speelse manier kennis te laten maken met de politiek, te ervaren hoe het gemeentebestuur werkt en hoe je een voorstel maakt. Daarnaast is er de Jongerengemeenteraad voor gevraagd en ongevraagd advies aan de gemeenteraad over onderwerpen die jongeren aangaan.

Maatjesprojecten: Er zijn al veel maatjesprojecten voor en door jongeren. Via MatchMentor kunnen jongeren van 18 jaar en ouder andere jongeren begeleiden en coachen bij het ontdekken waar ze goed in zijn, bij lastige situaties of bij praktische vragen als huiswerk of het vinden van een baantje.

Wonen: Jongeren maken zich zorgen hoe ze aan een betaalbare woning kunnen komen. De slaagkansen voor starters voor een sociale huurwoning zijn erg klein. De woningcorporaties zien de bouw van kleine wooneenheden in Haarlemmermeer daarom ook als hun hoogste prioriteit. Er worden studio's gebouwd tot 30m2 voor jonge starters en tweekamerwoningen van 45m2 voor oudere jongeren tot 28 jaar. Daarnaast mag er bij toewijzing voorrang worden gegeven aan jongere woningzoekenden, een groep tot 23 jaar en een groep van 23 tot 28 jaar. De woningcorporaties kunnen op grond van de Huisvestingswet tijdelijke huurcontracten voor de duur van 5 jaar aanbieden aan jongeren tot 28 jaar. Met zo'n tijdelijk huurcontract blijft de inschrijfduur voor een permanente huurwoning doorlopen.
Om extra aanbod starterswoningen in de sociale huur te creëren zijn we in overleg met Ymere om extra complexen aan te wijzen die als jongerenwoningen met tijdelijke huurcontracten kunnen worden gehuurd (*Woonbeleidsprogramma 2020-2025, Het verschil maken*, 2019.0058049). Daarnaast onderzoekt de gemeente drie locaties om meer flexwoningen te realiseren. Flexwoningen zijn kleine woningen die verplaatsbaar, schakelbaar of splitsbaar zijn en een snelle, tijdelijke woonoplossing bieden voor verschillende doelgroepen, waaronder jongeren (23+).

Wat gaan we aanvullend doen?

De psychische druk die jongeren kunnen ervaren door één of meerdere factoren in hun leven waar ze zich zorgen om maken, betekent niet automatisch dat hiervoor hulpverlening nodig is. Het is belangrijk dat jongeren er niet alleen voor staan en dat er mensen in hun omgeving zijn waar ze terecht kunnen met hun vragen: ouders, familie, vrienden, leerkrachten, sportcoaches, muziekdocenten, etcetera. Los hiervan zijn er vele vormen van lichtere en zwaardere hulpverlening beschikbaar en is het niet nodig om hier niet nog meer volwassen raadgevers of hulpverleners aan toe voegen. Wel gaan we jongeren zelf ook meer inzetten om de drempel voor andere jongeren te verlagen om zaken waar ze mee zitten te bespreken. Er zijn al diverse voorbeelden waar ervaringsdeskundige jongeren worden ingezet.

Pizza Talks
Om de vragen waar de jeugd mee kan worstelen niet meteen als problemen te labelen vragen we de Jongerengemeenteraad om gedurende 2 jaar (in 2021 en 2022) met jongeren samen Pizza Talks te organiseren. Het gaat om aantal laagdrempelige ontmoetingen in een regelmatig terugkerende pop-up café-achtige setting die snel opgebouwd of

aangekleed kan worden in een dorp, bij een wijk- of jongerencentrum of een school om daar tijdelijk een plek te vormen waar jongeren in een ongedwongen sfeer met elkaar en met inspirerende volwassenen kunnen praten over zaken die hen bezighouden. We vragen MENES de jongeren hierbij te ondersteunen. Het omlijsten van zo'n activiteit met iets te eten (er zijn goede ervaringen opgedaan met pizza) en een gunstig tijdstip (bijvoorbeeld tussen vijf en zeven 's middags) werkt drempelverlagend om deel te nemen. De bedoeling is dat het na verloop van tijd een bekende en aantrekkelijke formule wordt voor jongeren. Pizza Talks kan voorbereid worden met de betreffende wijk (bijvoorbeeld bij een wijkfeest) en/of school en jongeren bereiden het zelf voor en voeren het zelf uit. Ook influencers en boegbeelden kunnen hierbij een functie vervullen. In 2020 behandelt MENES als jaarthema's eenzaamheid en lhbti/regenboogbeleid. Deze thema's kunnen mogelijk ook een plek krijgen in de Pizza Talks.

Jongeren van 16-23 jaar: Pilot Jongeren Ervaringscoach

In de actualisatie van het jeugdbeleid 2016 was de verbetering van de aansluiting tussen jeugdhulp en volwassenzorg voor jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar een prioriteit. Hier is inmiddels een aanpak voor ontwikkeld en toegepast onder de naam *Toekomstplan*.

Voor de komende jaren zijn er nog twee onderdelen waarop we meer op gaan inzetten:

- In 2020 gaat in samenwerking met Meerwaarde en MEE de pilot Jongeren Ervaringscoach (ervaringsdeskundige jongeren) in Haarlemmermeer van start voor jongeren van 16 tot 23 jaar die meerdere problemen hebben, maar die moeilijk te motiveren zijn om jeugdhulp te aanvaarden. Het doel is hen een perspectief op een positieve toekomst te geven met waar nodig inzet van eerste- of tweedelijns ondersteuning.
- Een ander onderdeel waarop nog verbetering mogelijk is, is het opbouwen of versterken van een duurzaam netwerk voor jongeren, die het daaraan ontbreekt. Dit geldt met name voor jongeren die tot hun 18e jaar in een residentiële jeugdinstelling hebben gewoond en die thuis geen volwassene hebben die hen hierbij tot steun kan zijn. Voor hen zijn maatjes en/of volwassenen waar ze op terug kunnen vallen nodig om hun toekomst met vertrouwen tegemoet te zien.

Kwalitatief onderzoek naar de wensen en ervaringen van jongeren met een beperking of aandoening

Om de positie van jongeren met een beperking te verbeteren, zoals bedoeld in het VN-verdrag handicap, vinden we het belangrijk te weten hoe jongeren daar zelf over denken. Het Haarlemmermeers Jeugdonderzoek 2019 heeft kinderen met een lichamelijke beperking of psychische aandoening onvoldoende kunnen bereiken omdat deze jongeren veelal niet in staat zijn aan een digitaal onderzoek mee te doen. We willen daarom met deze jongeren individueel het gesprek aangaan. Zodra het weer mogelijk is (gezien de coronacrisis) doen we aanvullend onderzoek om inzicht te krijgen in wat deze jongeren zelf belangrijk vinden om kansrijk op te groeien. Op basis van de resultaten bekijken we welke vervolgstappen nodig zijn.

Zicht op het huidige aanbod vergroten

De Partners in preventie (thema 1) maken aan de hand van de preventiematrix[6] inzichtelijk wat het huidige aanbod is voor preventie en lichte ondersteuning op de thema's die bijdragen aan de vermindering van psychische druk. Ze bekijken hoe ze licht ondersteuningsaanbod, waaronder ook ontspanningsaanbod, beter zichtbaar kunnen maken voor professionals, vrijwilligers, ouders, kinderen en jongeren en hoe ze dit vaker kunnen inzetten naar aanleiding van vroegsignalering.

6 Preventiematrix Jeugd, Nederlands Jeugdinstituut

We geven uitvoering geven aan de motie Pesten de polder uit!

We gaan onder meer in de week tegen pesten met het primair onderwijs in gesprek om actief aandacht te schenken aan het thema pesten binnen het primair onderwijs.

Samenvattende doelenmatrix thema 2

Doelen jeugdbeleid 2020-2024	Wat gaan we doen?	Hoe meten we de resultaten?
Thema 2: Psychisch welzijn van jongeren verbeteren Inzet op thema's prestatiedruk, sociale media en eenzaamheid	**We gaan door met:** • Veiligheid in en om de school (VIOS) • Veiligheid buitenshuis • Training en aanbod (v)echtscheiding • Aanpak eenzaamheid • Regenboogagenda, sociale acceptatie en weerbaarheid van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen (lhbti's). • Jeugdhulp in en om de school: uitvoering werkprogramma Onderwijs-Jeugdhulp 2019-2022 met Samenwerkingsverbanden PO en VO • Preventie-akkoord langdurig verzuim en thuiszitten • Bevorderen duurzaam gezonde leefstijl en Gezonde Schoolaanpak • Praktijkondersteuner jeugd bij huisartsen • Jongerenparticipatie • Vergroten beschikbaarheid van betaalbare woningen **Aanvullend doen we het volgende:** • Pizza Talks: de Jongerengemeenteraad organiseert periodiek op scholen en in wijken in een 'pop-up-setting' thematische bijeenkomsten. Het gaat om gesprekken voor en door jongeren over zaken die hen bezighouden. We vragen MENES dit te ondersteunen. • Inzet jongeren ervaringscoach en opbouw duurzaam netwerk voor jongeren zonder netwerk • Kwalitatief onderzoek naar situatie en ervaringen van jongeren met een beperking • Het zicht op het huidige aanbod aan preventiemogelijkheden vergroten voor jeugdpartners • Uitvoering geven aan de motie *Pesten de Polder uit!*	**Output** Eind 2022 evaluatie werkwijze en ervaringen, waarin we het volgende toetsen: • De doorwerking in en resultaten van werkprogramma Onderwijs-Jeugdhulp en Veiligheid in en om de school • Het gebruik en de resultaten van de jongeren ervaringscoach en duurzaam netwerk • Het aantal voor en met jongeren georganiseerde pop-up bijeenkomsten (opkomst en ervaringsgegevens) **Outcome** • De door jongeren ervaren prestatiedruk is verminderd en het psychisch welzijn verbeterd (Jeugdonderzoek 2024) • Het aantal thuiszitters is verminderd (meting volgens afspraken in preventie-akkoord) • Eenzaamheid onder jongeren is verminderd (jeugdonderzoek 2024)

Thema 3: Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op, ongeacht de financiële situatie thuis

De armoedemonitor 2019 signaleert een groei in het aantal kinderen (tot 18 jaar) dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen. In 2016 waren dit 1858 kinderen, in 2018 2.208 en in 2019 2.267 kinderen. Dit was in 2019 7% van alle kinderen tot 18 jaar in Haarlemmermeer. De jeugdmonitor 2018 bevestigt het beeld, dat kinderen die in gezinnen leven waarvan de ouders moeilijk rond kunnen komen, minder kansrijk opgroeien dan kinderen in gezinnen waar geen geldproblemen zijn. Deze kinderen hebben vaker psychosociale problemen en zijn ook minder vaak lid van een sportvereniging.
Uit de consultatie blijkt dat partners hier in hun werkpraktijk veel mee te maken hebben en dit een belangrijk thema vinden. Zij zien bijvoorbeeld dat in gezinnen met een laag inkomen meer obesitas bij de kinderen voorkomt, dat deze gezinnen oververtegenwoordigd zijn bij vraagstukken over opvoedingsproblematiek en dat zij oververtegenwoordigd zijn in de jeugdzorg, dat geldzorgen tot veel stress leiden in gezinnen, wat weer invloed kan hebben op het welzijn en de schoolprestaties van kinderen. Veel partners willen betrokken worden bij eventuele initiatieven op dit vlak. Tegelijk wordt erop gewezen dat je deze kinderen niet apart moet benaderen omdat je ze daarmee kan stigmatiseren, wat weer andere negatieve gevolgen tot effect kan hebben. We moeten hier dus zorgvuldig mee omgaan.

Het doel

We willen de kansen van kinderen in gezinnen met een laag inkomen vergroten. Onder gezinnen verstaan we alle huishoudens waar één of meerdere volwassenen met kinderen, waarmee ze een opvoedingsrelatie hebben, samenwonen. Het gaat dus ook om pleeggezinnen en kinderen die in een gezinshuis wonen. We willen de kansen van deze kinderen om gezond, veilig en kansrijk op te groeien, vergroten door met jeugdpartners samen de beschermende factoren te versterken, de mogelijkheden voor financiële ondersteuning beter te benutten en deelname van kinderen aan vormen van positieve vrijetijdsbesteding en talentontwikkeling als sport en cultuur te vergroten.

Waar gaan we mee door?

Het kindpakket via Bereken Uw Recht (BUR) en overige media onder de aandacht brengen

In Haarlemmermeer zijn veel voorzieningen om de kansen van deze kinderen te vergroten. Zo zijn onder andere het lidmaatschap van sportverenigingen, deelname aan activiteiten op school, indirecte schoolkosten, een tegemoetkoming voor bijlessen en een computerregeling onderdeel van het kindpakket in Haarlemmermeer. De computerregeling verandert vanaf 2021: in plaats van geld voor een computer wordt dan een computer 'in natura' beschikbaar gesteld. In 2019 is 60% van de doelgroep van het kindpakket bereikt. Dit is al een flinke toename ten opzichte van een jaar eerder (38%). Het streven is alle kinderen die recht hebben op de het kindpakket hiervan te laten profiteren. Ook is er voorlichtingsmateriaal voor scholen en consulenten die met de doelgroep in aanraking komen. Jongeren die 18 jaar worden krijgen van de gemeente een felicitatiekaart om hen te wijzen op de digitale checklist van zaken die ze geregeld moeten hebben als ze 18 zijn.

Wat gaan we aanvullend doen?

Versterking kansrijk opgroeien (waaronder vrijetijdsbesteding) in gezinnen met een laag inkomen

Voor en met de jeugdpartners (onder meer op scholen en in de wijk) ontwikkelen we een aanpak hoe kansrijk opgroeien in gezinnen met een laag inkomen versterkt kan worden. Hierbij wordt als hulpmiddel onder meer de preventiematrix uitgewerkt (zie thema 1).
We maken inzichtelijk wat de financiële en andere ondersteuningsmogelijkheden (zoals

bijvoorbeeld de Speelotheek) zijn voor kinderen en zorgen voor een goede verbinding met de consulenten werk en inkomen. In 2021 is hiervoor geactualiseerde informatie beschikbaar voor ouders en jeugdpartners. Jeugdpartners zijn er in hun contacten met kinderen in thuissituaties met een laag inkomen alert op of, en zo ja hoe, het kansrijk opgroeien versterking behoeft. Hierbij gaan ze onder andere na of de kinderen een positieve vrijetijdsbesteding hebben en baat kunnen hebben bij onderdelen uit het kindpakket en hoe ze indien nodig ouders hierin kunnen begeleiden.

Informatie op overgangsmomenten aan alle ouders
De gemeente gaat (uit naam van Partners in preventie) ouders op overgangsmomenten naar het primair en voortgezet onderwijs (op 4- en 12-jarige leeftijd), en ieder gezin dat bij de gemeente komt voor een uitkering, schriftelijk informeren over voorzieningen die beschikbaar en relevant zijn voor het kansrijk opgroeien van kinderen. Hierin worden ook de financiële regelingen genoemd.

Kwalitatief onderzoek naar de wensen en ervaringen van jongeren die opgroeien in een gezin met een laag inkomen
Het Haarlemmermeers jeugdonderzoek 2019 heeft kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen onvoldoende kunnen bereiken. We willen deze jongeren daarom nogmaals proberen te bereiken. Zodra het weer mogelijk is (gezien de corona-situatie), zal aanvullend onderzoek plaats vinden om inzicht te krijgen in wat deze jongeren zelf belangrijk vinden om kansrijk op te kunnen groeien. Op basis van de resultaten kijken we daarna welke vervolgstappen nodig zijn.

Doelen jeugdbeleid 2020-2024	Wat gaan we doen?	Hoe meten we de resultaten?
Thema 3: Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op, ongeacht de financiële situatie thuis	**We gaan door met:** • Het vergroten van het gebruik van minimaregelingen onder meer via Bereken Uw Recht (BUR) • Het geven van gastlessen op scholen om kinderen te leren met geld om te gaan **Aanvullend doen we het volgende:** Vergroten kennis en gebruik van mogelijkheden en voorzieningen voor kansrijk opgroeien bij ouders en jeugdpartners. We gaan hiervoor: • De kennis vergroten van jeugdpartners op scholen, in welzijnsberoepen en in de gezondheidszorg via folders, webinars en trainingen • Alle ouders op vaste overgangsmomenten naar het primair en voortgezet onderwijs (op 4- en 12-jarige leeftijd) en ieder gezin dat bij de gemeente komt voor een uitkering per brief informeren over het kindpakket • Kwalitatief onderzoek uitvoeren: wat vinden de jongeren zelf belangrijk om kansrijk op te kunnen groeien?	**Output** Eind 2022 evaluatie werkwijze en ervaringen, waarin we het volgende toetsen: • Hoe zijn de ouders geïnformeerd en wat was het resultaat? • Hoe zijn de jeugdpartners geïnformeerd en wat was het resultaat? • Wat waren de ervaringen en resultaten van de jeugdpartners met het bevorderen van positieve vrijetijdsbesteding bij gezinnen met laag inkomen? • Hoe zijn de uitkomsten van het kwalitatief onderzoek verwerkt in de aanpak? **Outcome** • Het gebruik van het kindpakket van kinderen die er recht op hebben is toegenomen (in 2019 60%). • Kinderen uit gezinnen met een laag inkomen nemen even vaak deel aan sport en cultuur als kinderen uit gezinnen met hogere inkomens (jeugdonderzoek 2024) • De gezondheid van kinderen in gezinnen met een laag inkomen is toegenomen (GGD-onderzoeken)

Tot slot

Het jeugdbeleid legt de focus op preventie, op een goede aansluiting met de jeugdhulp en op het denken in kansen. Niet om problemen weg te denken maar wel om voor gewone opgroei- en opvoedingsvragen behorend bij het gewone leven, dicht bij huis antwoorden te vinden. En om onze jeugd zo goed mogelijk toe te rusten om de uitdagingen in het leven sterk en veerkrachtig tegemoet te zien.

We danken alle jeugdpartners, de supporters van de jeugd, voor het meedenken en voor alle input die zij hebben geleverd voor de totstandkoming van dit beleidskader. We zien de gezamenlijke uitvoering van dit jeugdbeleid met plezier tegemoet!

Buitenspeeldag, Graan voor Visch

Bijlagen

Bijlage 1

Overzicht van onze partners in het jeugdbeleid, onze supporters van de jeugd

Partners vanuit de volgende organisaties waren aanwezig bij de Expertmeeting op 12 maart 2020 en/of hebben gereageerd op de consultatieversie van dit raadsvoorstel.

- **Altra**
- **Bibliotheek Haarlemmermeer**
- **Brijder**
- **CJG**
- **Gezondheidscentrum**
- **GGD**
- **GGZ-KOPP**
- **Halt**
- **Jeugdgemeenteraad**
- **JIP**
- **Leerwerkloket**
- **Maatvast**
- **MEE**
- **Meer-team**
- **Meerwaarde**
- **MENES**
- **Nuhoff-psychologen**
- **Politie**
- **Prezens**
- **Raad voor de Kinderbescherming**
- **Samenwerkingsverband VO Amstelland en de Meerlanden**
- **Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Haarlemmermeer**
- **Scholen voor Primair onderwijs, Voortgezet onderwijs, Speciaal Onderwijs en het Middelbaar Beroeps Onderwijs**
- **Spirit**
- **Sportservice**
- **Stichting Kinderopvang Haarlemmermeer**
- **Zorggroep Haarlemmermeer**

Bijlage 2

Resultaten actualisatie jeugd- en onderwijsbeleid 2016 (2016.0016053)	
Doelen	**Stand van zaken**
Het pesten op meerdere manieren aanpakken	• Is samen met het onderwijs opgepakt vanuit het Convenant Veiligheid in en om de school (VIOS) en vanuit de Gezonde Schoolaanpak • Er is een jaarlijkse Week Tegen Pesten met diverse activiteiten, gericht op leerlingen, leerkrachten, ouders. • Er is op verschillende manieren advies gevraagd aan jongeren (Jongerenpanel, gesprekken met wethouder, gesprekken op school) Deze adviezen zijn meegenomen door scholen en jeugdhulporganisaties in de aanpak tegen pesten. • Halt is gestart met het uitvoeren van veiligheidsanalyses bij scholen. **Vervolg:** Het voorkomen van pesten vraagt om blijvende aandacht. Het Programma VIOS blijft van kracht met aandacht voor preventie en weerbaarheid van jongeren op de volgende onderwerpen: polarisatie, fysieke veiligheid, middelengebruik, mediawijsheid, sexting, grooming, pesten. Ook de Gezonde Schoolaanpak blijft van kracht en zet eveneens in op deze laatste thema's. Daarnaast op leefstijl, op bewegen en op sociale acceptatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen (lbthi's).
De aandacht voor mediawijsheid uitbreiden voor ouders	In 2016 zijn voorlichtingsavonden over mediawijsheid georganiseerd (door Halt en de gemeente Haarlemmermeer). Scholen hebben de voorkeur om mediawijsheid in het bestaande voorlichtingsaanbod van de scholen op te nemen. Daarnaast heeft Spirit voorlichtingsbijeenkomsten verzorgd over sexting en grooming voor ouders en leerlingen van primair voortgezet onderwijs. **Vervolg:** Spirit zal deze voorlichtingsbijeenkomsten blijven verzorgen in de komende jaren. Daarnaast blijft het een onderwerp in het programma VIOS en de Gezonde School.
Een aantal tijdelijke, flexibele vrijetijdsinitiatieven in Nieuw-Vennep opzetten en uitvoeren en hier €25.000 voor in te zetten	Op basis van ideeën van jongeren zijn er twee initiatieven uitgevoerd: er is een multimediastudio geopend in jongerencentrum de Hype. In april 2019 is een freerunningplek gerealiseerd.
De nadelige gevolgen van scheidingen voor kinderen beperken door ondersteuning te bieden die gericht is op normalisatie en de-escalatie	• De professionals zijn via trainingen beter toegerust om gezinnen hierbij bij te staan. • Ervaringsdeskundige jongeren worden ingezet als buddy via Villa Pinedo • Er is inmiddels een breed ondersteuningsaanbod voor kinderen van verschillende leeftijden. • Ook voor ouders zijn trainingen, ondersteuning en advies beschikbaar. Individueel, maar ook via webinars. **Vervolg:** Echtscheiding blijft een zeer ingrijpende gebeurtenis voor kinderen. De komende jaren blijven het aanbod en de trainingen beschikbaar voor nieuwe professionals.

De regie voeren op effectieve samenwerking ten behoeve van een soepele overgang naar volwassenheid voor jongeren die geïndiceerde jeugdhulp ontvangen.	De aanpak 'Toekomstplan' is ontwikkeld, waarmee continuïteit van (in) formele zorg en ondersteuning geboden wordt aan jongeren die vanaf hun 18e jaar uitstromen uit residentiële zorg en/of onder toezicht stonden van de jeugdbescherming. Deze aanpak is grotendeels geïmplementeerd. **Vervolg:** • Het opbouwen of versterken van een duurzaam netwerk van jongeren, die het daaraan ontbreekt. • In 2020 start de pilot Jongeren Ervaringscoach met inzet van ervaringsdeskundige jongeren in Haarlemmermeer voor jongeren van 16 tot 23 jaar die meerdere problemen hebben, maar die moeilijk te motiveren zijn voor jeugdhulp.

Bijlage 3

Top Tien Beschermende factoren in de ontwikkeling van kinderen (NJI 2019)		
1	**Sociale binding**	Warme, ondersteunende, liefdevolle relaties met het gezin en andere belangrijke personen in de omgeving (een vriendengroep, een ander gezin, een geliefde). Hoe sterker de binding, des te meer bescherming.
2	**Kansen voor betrokkenheid**	De mate waarin kinderen en jongeren kansen krijgen om een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te leveren aan familie, school en gemeenschap: iemand helpen, meedoen in keuzes maken, klassenvertegenwoordiger zijn, als jongere voorlichting geven aan kinderen.
3	**Pro-sociale normen**	Opgroeien in een omgeving waarin duidelijke normen, waarden en daarop gebaseerde concrete regels voor positief gedrag worden uitgedragen en nageleefd. Bijvoorbeeld: we zijn beleefd tegen elkaar, als we ruzie hebben praten we dat uit of vragen we hulp.
4	**Erkenning en waardering positief gedrag**	Door waardering leren kinderen en jongeren wat goed gedrag is en worden ze gemotiveerd om dat gedrag te herhalen, wat leidt tot meer binding. Waardering komt als het goed is uit het gezin, de school, de vriendengroep en de gemeenschap.
5	**Steun van belangrijke volwassenen**	Goede opvoeders en steunende volwassenen in het gezin en de omgeving maken kinderen en jongeren beter bestand tegen moeilijke omstandigheden. Het gaat hier om ouders, familieleden, buren en volwassen maatjes, die er vaak en voor langere duur voor het kind zijn.
6	**Positieve tijdsbesteding**	Hier gaat het om de mogelijkheid deel te nemen aan creatieve activiteiten als muziek en theater en om activiteiten als sport, clubs of verenigingen. Dit vermindert de kans op risicovol gedrag, helpt vaardigheden te ontwikkelen en geeft een goed gevoel.
7	**Competenties**	Betere sociale, emotionele en gedragsmatige vaardigheden leiden tot minder problemen, omdat het kind makkelijker met anderen kan omgaan, teleurstellingen en angsten sneller de baas is, soepel het eigen gedrag aanpast als de situatie daarom vraagt, en makkelijker om hulp vraagt.
8	**Cognitieve vaardigheden**	Logisch en analytisch kunnen denken en goed zijn in vaardigheden als lezen, schrijven en talen zorgt voor meer kans op succeservaringen op school, in de gemeenschap en op het werk. Goed onderwijs is daarvoor belangrijk.
9	**Schoolmotivatie**	Hoe gemotiveerder voor school, des te minder kans op problemen. Ouderbetrokkenheid bij school helpt daarbij, net als de waarde die de gemeenschap en de vriendengroep hecht aan school.
10	**Positieve identiteit**	Het werkt beschermend als het kind de toekomst positief ziet, met eigenwaarde en de ervaring dat je zelf kunt bijdragen aan het bereiken wat je wil.

gemeente
Haarlemmermeer

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Aan het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Haarlemmermeer

Cluster	Maatschappelijke Ondersteuning en Zorg
Contactpersoon	mevrouw I. van Dijk (secretaris Participatieraad)
Telefoon	0900 1852
Uw brief	
Ons kenmerk	PRH2020-06
Bijlage(n)	Geen
Onderwerp	Advies op de nota preventief Jeugdbeleid

Verzenddatum
15 oktober 2020

Geacht College,

Allereerst onze complimenten over de leesbaarheid en de inhoud van deze nota. Bij de inleiding wordt kort en bondig de essentie van deze nota aangegeven. Zo wordt in het samenvattende overzicht aangegeven wat de actuele ontwikkelingen zijn en nog belangrijker waar door de gemeente Haarlemmermeer de komende jaren op wordt ingezet.

Wij onderschrijven de gekozen thema's:

1. Het bevorderen van positief opvoeden en opgroeien;
2. Psychisch welzijn van jongeren verbeteren;
3. Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op, ongeacht de financiële situatie thuis.

Het is goed te lezen dat bij het schrijven van de nota 'Jong in Haarlemmermeer, Preventief Jeugdbeleid Haarlemmermeer 2020-2023' de jeugdpartners en de Participatieraad actief betrokken zijn. Wij zijn zeer te spreken over het gehele proces met betrekking tot de totstandkoming van deze nota.
Het is ook goed te lezen dat ook de jongeren, voor zover dat nog niet gebeurt, meer betrokken worden zoals bijvoorbeeld de inzet van ervaringsdeskundige jongeren, de jongeren gemeenteraad, Pizza talks, Menes activiteiten, etc.

De gemeente zet in op een gedeelde visie: 'Werken vanuit de visie op positief opvoeden en opgroeien', en werkt deze visie ook concreet uit. Het is bekend dat een gedeelde visie niet een vanzelfsprekendheid is, daarom ondersteunen we het instellen van de voorhoedegroep: 'Partners in preventie'.

We onderschrijven de slotopmerking dat de gemeente Haarlemmermeer voor het preventieve jeugdbeleid de focus legt op preventie, op een goede aansluiting met de jeugdhulp en op het denken in kansen. Niet om problemen weg te denken maar wel om voor gewone opgroei- en

opvoedingsvragen dicht bij huis en behorend bij het gewone leven antwoorden te vinden. En om onze jeugd zo goed mogelijk toe te rusten om de uitdagingen in het leven sterk en veerkrachtig tegemoet te zien.

Advies 1:
De evaluatie van de geformuleerde output en outcome staat op eind 2022.
De Participatieraad adviseert om tussenevaluatie eind 2021 te plannen.
Dit biedt de mogelijk om het jaar 2022 te benutten om door te gaan op de ingeslagen weg of tijdig bij te sturen, indien nodig, om de gewenste output en outcome eind 2022 te bereiken/behalen.

Advies 2.
De resultaten zijn geformuleerd in termen van output en outcome. Wij onderschrijven deze inspanningsverplichtingen.
(De Participatieraad wordt graag betrokken bij de tussen- en de eindevaluatie in 2021 resp. eind 2022).
Ons advies is om de evaluatieprocedure inzichtelijk te maken en aan te geven hoe de partijen, inclusief de Participatieraad, die hun bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van deze nota, betrokken worden bij de evaluaties.

Advies 3.
Aangegeven wordt dat het 'kind pakket' op twee overgangsmomenten onder de aandacht van ouders zal worden gebracht.
Dat vinden wij wat weinig. In de tussenliggende tijd kan er veel veranderen in de situatie van een gezin.
Wij zouden graag de volgende aanvulling zien: “Elk gezin dat zich bij de gemeente vervoegt voor een uitkering krijgt een informatiepakket over deze regeling;

Advies 4.
Veel verschillende partijen zijn betrokken bij de uitvoering van deze nota, zorginstellingen, onderwijs, sport, politie, kinderopvang en meer. Dit vraagt veel van de bereidheid om samen te werken; een goede afstemming tussen betrokkenen, denk aan school, verwijzers, aanbieders; de onderlinge communicatie; de logistieke processen en het bewaren van het totale overzicht (coördinatie en regie).
Gelet op het grote belang van centrale regie en coördinatie adviseren wij dat de gemeente deze rol op zich neemt en dit vastlegt in de nota.

Advies 5.
In de huidige coronatijd verandert de samenleving snel en hiermee ook het toekomstperspectief van onze jongeren door grotere werkeloosheid, geen/onvoldoende uitzicht op betaald werk en daarmee samenhangend financiële problemen c.q. schulden.
Wij adviseren om de invloed van deze problematiek op de uitvoering van de jeugdnota te benoemen. En daarbij aan te geven hoe de gemeente jongeren voldoende denkt te kunnen gaan ondersteunen.

Advies 6.
In de nota wordt als doelgroep van beleid gesproken over gezinnen samengesteld uit kinderen/jongeren en volwassenen. Wij zijn van mening dat er jongeren zijn die zelfstandig wonen/leven die van dit beleid zouden moeten kunnen profiteren.
Wij adviseren daarom ook deze groep jongeren te benoemen als doelgroep.

Tot slot
Wij vertrouwen erop dat u onze bovengenoemde adviezen op prijs stelt. Wij zien met belangstelling uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groeten,

G. Hille
Voorzitter Participatieraad Haarlemmermeer

één emailadres per regel en s.v.p. hyperlink verwijderen

gemeente
Haarlemmermeer

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Aan de Participatieraad Haarlemmermeer
t.a.v. de heer G. Hille (voorzitter)

Cluster	Samenleving, Sport en Cultuur
Contactpersoon	Tirza Kouwenberg
Telefoon	0625080227
Uw brief	PRH2020-06, 15 oktober 2020
Ons kenmerk	X.2020.03971
Bijlage(n)	Uw brief PRH2020-06, 15 oktober 2020
Onderwerp	Antwoord op uw advies over het jeugdbeleid

Verzenddatum

- 1 DEC. 2020

Geachte heer Hille, geachte leden van de Participatieraad,

We danken u voor uw adviezen op het voorgestelde beleid en voor de complimenten met betrekking tot de totstandkoming van deze nota in samenspel met de jeugdpartners en de Participatieraad. We zijn blij te horen dat u het beleidskader jeugdbeleid een prettig document vond om te lezen, en dat de Participatieraad de thema's, waaronder de focus op het denken in kansen en beschermende factoren en het instellen van de voorhoedegroep *Partners in preventie*, onderschrijft. Hieronder beantwoorden we uw adviezen stuk voor stuk en geven we aan hoe we deze verwerken in het beleidskader jeugdbeleid.

Advies 1: *"De evaluatie van de geformuleerde output en outcome staat op eind 2022. De Participatieraad adviseert om tussenevaluatie eind 2021 te plannen. Dit biedt de mogelijk om het jaar 2022 te benutten om door te gaan op de ingeslagen weg of tijdig bij te sturen, indien nodig, om de gewenste output en outcome eind 2022 te bereiken/behalen."*

We danken u voor uw suggestie om ruimte te creëren om de output en outcome tijdig bij te kunnen sturen. Naar aanleiding daarvan hebben we besloten om het beleidskader op te stellen voor de periode 2020 – 2024 in plaats van 2020 – 2023. Zo verlengen we de beleidsperiode met een jaar en kunnen we de geplande evaluatie eind 2022 laten staan. We hebben hiervoor gekozen omdat een evaluatie zoals u voorstelde eind 2021 (al binnen een jaar na de start) voor de verandering waar dit beleidskader voor staat, en het feit dat de voorhoedegroep *Partners in preventie* nog moet worden opgezet, ons niet effectief lijkt. Uiteraard monitoren we in de periode tot de evaluatie eind 2022 in hoeverre we de beoogde resultaten bereiken en sturen we in die periode ook zeker bij indien nodig.

Advies 2*: "De resultaten zijn geformuleerd in termen van output en outcome. We onderschrijven deze inspanningsverplichtingen. (De Participatieraad wordt graag betrokken bij de tussen- en de eindevaluatie in 2021 resp. eind 2022). Ons advies is om de evaluatieprocedure inzichtelijk te maken en aan te geven hoe de partijen, inclusief de Participatieraad, die hun bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van deze nota, betrokken worden bij de evaluaties."*

We geven in het raadsvoorstel aan dat de jeugdpartners ook onze partner zijn in de evaluatie, en informeren de gemeenteraad en de Participatieraad over de uitkomsten van de evaluatie.

Advies 3: *"Aangegeven wordt dat het 'kind pakket' op twee overgangsmomenten onder de aandacht van ouders zal worden gebracht. Dat vinden wij wat weinig. In de tussenliggende tijd kan er veel veranderen in de situatie van een gezin. Wij zouden graag de volgende aanvulling zien: "Elk gezin dat zich bij de gemeente vervoegt voor een uitkering krijgt een informatiepakket over deze regeling"."*

We informeren gezinnen die bij de gemeente komen voor een uitkering momenteel al mondeling over het kindpakket. Uw advies om dit ook schriftelijk te doen nemen we op in het beleidskader.

Advies 4: *"Veel verschillende partijen zijn betrokken bij de uitvoering van deze nota, zorginstellingen, onderwijs, sport, politie, kinderopvang en meer. Dit vraagt veel van de bereidheid om samen te werken; een goede afstemming tussen betrokkenen, denk aan school, verwijzers, aanbieders; de onderlinge communicatie; de logistieke processen en het bewaren van het totale overzicht (coördinatie en regie). Gelet op het grote belang van centrale regie en coördinatie adviseren wij dat de gemeente deze rol op zich neemt en dit vastlegt in de nota.*

De gemeente voert de regie en heeft een coördinerende rol in het sturen op de beoogde resultaten van het jeugdbeleid. We nemen dit op in het raadsvoorstel.

Advies 5: *In de huidige coronatijd verandert de samenleving snel en hiermee ook het toekomstperspectief van onze jongeren door grotere werkeloosheid, geen/onvoldoende uitzicht op betaald werk en daarmee samenhangend financiële problemen c.q. schulden. Wij adviseren om de invloed van deze problematiek op de uitvoering van de jeugdnota te benoemen. En daarbij aan te geven hoe de gemeente jongeren voldoende denkt te kunnen gaan ondersteunen.*

We nemen uw advies over door een korte tekst toe te voegen in de inleiding van het beleidskader. De effecten van de coronacrisis op de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van de jeugd kunnen we op dit moment niet volledig overzien. Wel zien we nu al duidelijk de impact ervan op het perspectief van jongeren op werk. Jongeren verliezen door de coronacrisis hun bijbaan en jongeren die hun studie hebben afgerond en net aan het werk zijn, worden vaak als eerste ontslagen op het moment dat een bedrijf moet inkrimpen door de coronacrisis. Zij hebben weinig werkervaring of komen uit een flexbaan en hebben geen of slechts voor korte tijd recht op een uitkering uit de Werkeloosheidswet. We proberen de jongeren die zich melden bij de gemeente nog voordat ze instromen in de bijstand, via het Werkgeversservicepunt te adviseren en te koppelen aan werkgevers met vacatures. We willen deze jongeren ook perspectief bieden op duurzaam werk. Soms is daar omscholing voor nodig en moet een jongere eerst gemotiveerd worden. In samenwerking met het Leerwerkloket helpen we hen zelfinzicht en een realistisch beeld van mogelijkheden op de arbeidsmarkt te krijgen. Het Rijk onderkent de impact van coronacrisis op het werkperspectief van jongeren. Om jongeren te ondersteunen stelt zij in het 3e herstelpakket gelden beschikbaar ten behoeve van jongeren en werk. We doen met de initiatieven die we ontwikkelen voor jongeren een beroep op deze middelen.

Advies 6: *In de nota wordt als doelgroep van beleid gesproken over gezinnen samengesteld uit kinderen/jongeren en volwassenen. Wij zijn van mening dat er jongeren zijn die zelfstandig wonen/leven die van dit beleid zouden moeten kunnen profiteren. Wij adviseren daarom ook deze groep jongeren te benoemen als doelgroep.*

We hebben de groep jongeren die zelfstandig woont niet expliciet benoemd in het beleidskader, maar zij maken er wel deel van uit. We hebben een aantal ondersteuningsmaatregelen opgenomen voor jongvolwassenen, waartoe ook jongeren die zelfstandig wonen behoren. Het gaat dan bijvoorbeeld over de jongeren ervaringscoach voor jongeren van 16 tot 23 jaar, opbouw van een duurzaam netwerk voor jongeren van 18 tot 23 zonder netwerk, maatjesprojecten voor jongeren van 18 jaar en ouder en het woonbeleid waarmee we willen zorgen dat er betaalbare woningen komen voor jongeren tot 28 jaar. Voor ondersteuning kunnen jongvolwassenen in Haarlemmermeer ook terecht bij het welzijnswerk, de WMO en het minimabeleid. Voor sommige onderdelen in het jeugdbeleid gaat het echter wel om kinderen/jongeren tot 18 jaar, bijvoorbeeld waar het gaat om het vergroten van kansen van kinderen in een thuissituatie met een laag inkomen.

We vertrouwen erop dat we u hiermee voldoende hebben geïnformeerd over de wijze waarop we gevolg geven aan uw adviezen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. Carel Brugman	Marianne Schuurmans-Wijdeven